

บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ประเภทและหลักการถ่ายภาพทางการแพทย์

ภาพถ่ายทางการแพทย์โดยส่วนใหญ่จะเกิดจากหลักการทางฟิสิกส์เรื่องของการเปลี่ยนรูปพลังงานส่งผ่าน การสะท้อนของรังสี หรือคลื่น รวมทั้งหลักการทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์มาพัฒนาและประยุกต์เพื่อให้เกิดภาพถ่ายร่างกายของมนุษย์ในรูปแบบต่างๆ การถ่ายภาพทางชีวการแพทย์เพื่อวินิจฉัยโรคเฉพาะทางหัวใจ เนื่องมาจากอาการผิดปกติต่างๆที่เป็นสาเหตุให้เกิดภาวะโรคหัวใจ หรือกล้ามเนื้อหัวใจผิดปกติ เช่น การพอง การหนาตัวขึ้น รวมทั้งการสะสมของโปรตีน หรือสารต่างๆที่กล้ามเนื้อหัวใจ โดยส่วนใหญ่แล้วความผิดปกติเหล่านี้จะเกิดขึ้นบริเวณหัวใจห้องล่างซ้าย ซึ่งเป็นห้องที่มีความสำคัญที่สุดเพราะทำหน้าที่สูบฉีดเลือดแดงไปเลี้ยงส่วนต่างๆของร่างกาย การวินิจฉัยโรคและอาการผิดปกติเหล่านี้จึงพยายามถ่ายภาพเพื่อให้ได้รายละเอียดของกล้ามเนื้อหัวใจบริเวณห้องล่างซ้ายมากที่สุด แต่ละวิธีต่างก็ให้ผลที่เหมาะสมในการวินิจฉัยและมีข้อจำกัดตามแต่ละอาการต่างกันไป วิธีการสำหรับวินิจฉัยโรคที่เกี่ยวกับหัวใจได้แก่

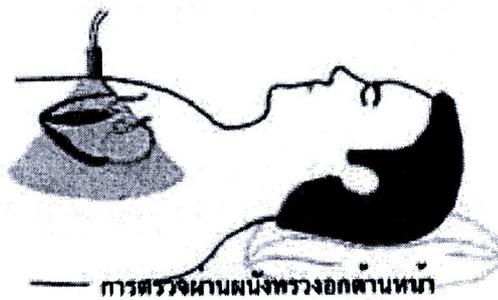
2.1.1 การตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง (Echocardiography : Echo)

การตรวจคลื่นเสียงสะท้อนความถี่สูง เรียกอีกชื่อได้ว่า การอัลตราซาวด์หัวใจ [10] ใช้หลักการเดียวกับการอัลตราซาวด์ทั่วไปแต่นำมาใช้สำหรับตรวจบริเวณหัวใจ โดยมีการปรับปรุงอุปกรณ์และวิธีเพื่อให้ได้ข้อมูลภาพที่มีความละเอียดสูงและชัดเจนกว่า การทำงานจะให้คลื่นเสียงที่มีความถี่อยู่ในช่วงประมาณ 2-10 MHz แต่ที่ใช้บ่อยที่สุดคือประมาณ 2.5-5MHz ซึ่งเป็นความถี่ที่เราไม่ได้ยินส่งผ่านจากหัวตรวจ (transducer) ไปที่หัวใจ การใช้ความถี่ต่างกันจะมีผลต่อความละเอียดของภาพและความสามารถในการส่งผ่านทะลุเข้าไปในเนื้อเยื่อ คลื่นความถี่ที่สูงกว่าจะให้ความละเอียดของภาพได้มากกว่า แต่ความสามารถในการทะลุเข้าเนื้อเยื่อได้น้อยกว่า คลื่นจะเดินทางเป็นเส้นตรงมีการหักเห และมีการสะท้อนเหมือนคลื่นแสง เมื่อกระทบกับผิววัตถุหรือผ่านอวัยวะต่างๆ จะเกิดสัญญาณสะท้อนกลับ ซึ่งแตกต่างกันระหว่างการผ่านน้ำและผ่านเนื้อเยื่อ คลื่นเสียงที่สะท้อนกลับ เรียกว่า เอคโค่ (Echo) และมีคลื่นบางส่วนทะลุไป การเคลื่อนที่ของเสียงในเนื้อเยื่อเดียวกันจะเคลื่อนที่ด้วยความเร็วเท่ากัน ทำให้เราสามารถบอกความหนาของกล้ามเนื้อหัวใจได้ นอกจากนั้นเครื่องมือนี้ยังสามารถติดตามการทำงานของหัวใจแบบเรียลไทม์ (Real time) ได้ด้วย โดยที่ปลายหัวตรวจจะมีสารผลึกแก้วควอตซ์ (Piezoelectric crystals) ซึ่งจะหดและขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็นตัวทำให้เกิดคลื่นเสียง ในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่รับคลื่นเสียงด้วย คลื่นเสียงที่สะท้อนกลับจะถูกแปลงเป็นสัญญาณไฟฟ้าเพื่อนำไปใช้สร้างเป็นภาพต่อไป [8, 9]โรคที่สามารถวินิจฉัยด้วยวิธีนี้ได้แก่ โรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด

กล้ามเนื้อหัวใจตายพร้อมสามารถบอกตำแหน่งของส่วนกล้ามเนื้อหัวใจที่ตายได้ โรคกล้ามเนื้อหัวใจผิดปกติ ทั้งชนิดกล้ามเนื้อหัวใจรั่วและตีบซึ่งสามารถบอกความรุนแรงของการตีบและรั่วได้ การตรวจคลื่นเสียงสะท้อนความถี่สูง ทำได้ 2 วิธีคือ

1. การตรวจผ่านทางผนังทรวงอกด้านนอก (Transthoracic Echocardiogram: TTE)

เป็นการตรวจที่นิยมทำกันทั่วไป จะวางเครื่องมือบนผนังทรวงอก วิธีการค่อนข้างง่าย ไม่เจ็บตัว ไม่มีอันตรายใดๆ เมื่อตรวจเสร็จเรียบร้อย ท่านจะสามารถทราบผลการตรวจได้ทันที

รูปที่ 2.1 การตรวจหัวใจแบบผ่านทางผนังทรวงอกด้านนอก [8]

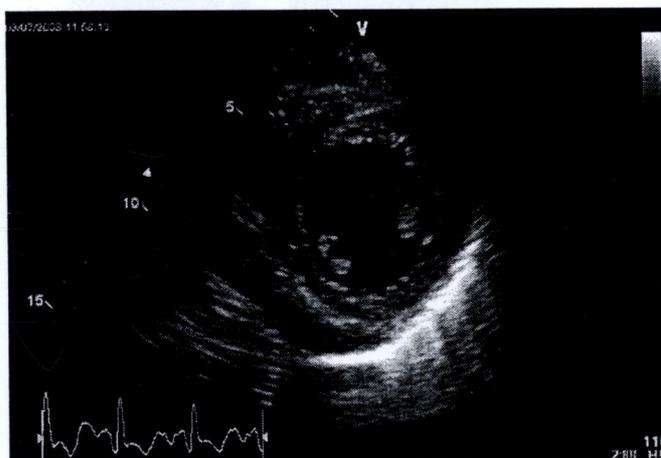
2. การตรวจหัวใจผ่านทางหลอดอาหาร (Transesophageal Echocardiogram: TEE)

การตรวจวิธีนี้จะสอดเครื่องมือเข้าไปในหลอดอาหาร การตรวจวิธีนี้จะให้ภาพชัดกว่าการตรวจทางหน้าอก เนื่องจากเครื่องมืออยู่ใกล้หัวใจ และไม่มีปอด กระดูกมาบัง สามารถตรวจโครงสร้างของหัวใจ และหลอดเลือดที่อยู่ด้านหลังหัวใจ เช่น หัวใจห้องซ้ายบน ลิ้นหัวใจ ผนังกันห้องหัวใจ ได้ชัดเจนกว่าวิธีแรก วิธีนี้เหมาะสำหรับผู้ป่วยบางราย เช่น ผนังหน้าอกหนามาก (อ้วน) เป็นต้น แต่การตรวจวิธีนี้ ไม่ได้ใช้ทดแทนการตรวจวิธีแรก จะทำเฉพาะในรายที่มีข้อบ่งชี้เท่านั้น เนื่องจากอาจมีอันตรายต่อหลอดอาหารได้ บางรายอาจมีอาการข้างเคียง เช่น คลื่นไส้ หายใจลำบาก

รูปที่ 2.2 การตรวจหัวใจแบบผ่านทางหลอดอาหาร [8]

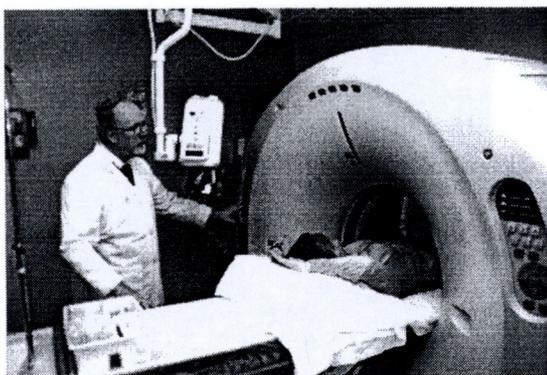
ลักษณะภาพถ่ายหัวใจที่ได้จากการตรวจแบบคลื่นเสียงสะท้อนความถี่สูง แสดงดังรูปที่ 2.3

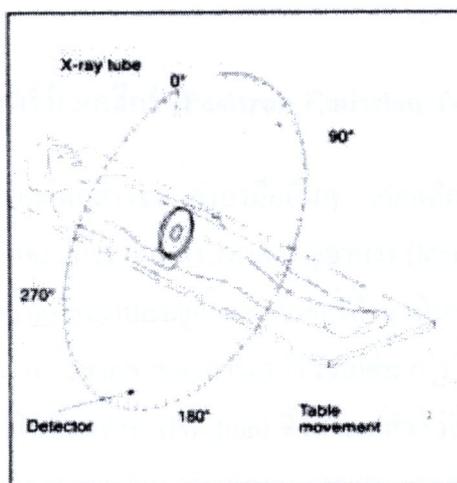
รูปที่ 2.3 ภาพหัวใจห้องซ้ายระยะนาบตัดขวางจากการตรวจแบบคลื่นเสียงสะท้อนความถี่สูง [59]

2.1.2 การตรวจเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ (X-ray Computed Tomography : CT)

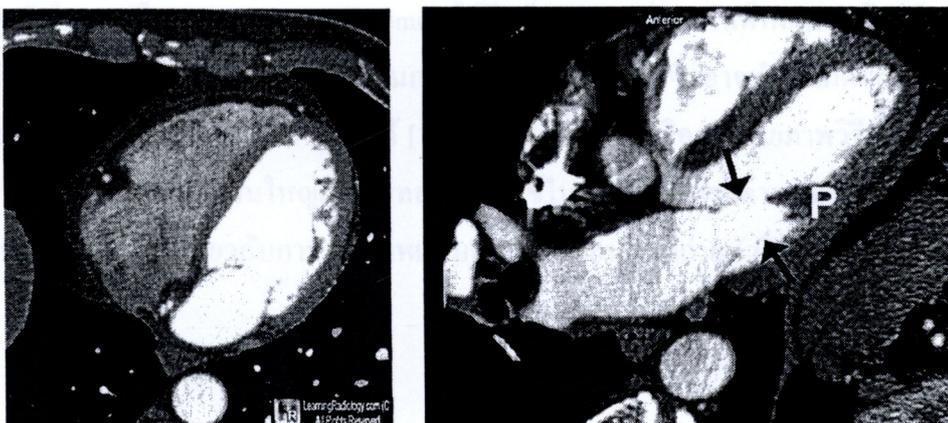
ซีทีสแกนเป็นวิธีการถ่ายภาพที่พัฒนามาจากการเอกซเรย์ อาจจะเรียกอีกชื่อว่า เอกซเรย์คอมพิวเตอร์ การเอกซเรย์โดยปกติทั่วไป ข้อมูลภาพที่ได้ยังให้ความละเอียดไม่ชัดเจนมากพอและข้อจำกัดของการเอกซเรย์ก็ไม่สามารถวินิจฉัยโรคที่เกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อหัวใจจากภาพเอกซเรย์ได้ทั้งหมด เนื่องจากภาพเอกซเรย์ปกติเป็นภาพลักษณะ 2 มิติ ทำให้ภาพเงาของอวัยวะต่างๆ ซ้อนทับกัน จึงได้มีการคิดค้นวิธีซีทีสแกนเพื่อแก้ไขปัญหาของภาพเอกซเรย์ปกติ การทำสแกนหรือซีทีสแกนจะใช้รังสีเอกซ์ เช่นเดียวกัน แต่แทนที่จะใช้ฟิล์มมารับภาพเงาที่เกิดขึ้น เครื่องซีทีจะมีหัวอ่าน (Detector) หลายสิบตัว อยู่ในเพื่อรับภาพเงาที่เกิดขึ้น และแทนที่ต้นกำเนิดรังสีจะอยู่นิ่ง ระบบจะมีการหมุนต้นกำเนิดรังสีไปโดยรอบเครื่องซีที การทำซีทีเป็นการเก็บภาพเอกซเรย์จากมุมที่แตกต่างกันรอบร่างกายของผู้ป่วย เมื่อการหมุนแต่ละรอบเสร็จสิ้น ภาพตัดขวางหนึ่งภาพก็จะถูกสร้างขึ้นเป็นภาพตัดขวาง 2 มิติโดยใช้คอมพิวเตอร์ และเมื่อเอาภาพตัดขวางเหล่านี้หลาย ๆ ชั้นมาวางซ้อนกันก็จะสามารถสร้างภาพ 3 มิติได้ การทำซีทีสแกนให้รายละเอียดภาพถ่ายในส่วนที่ถูกบังได้ค่อนข้างชัดเจน แต่บางครั้งผู้ป่วยจะได้รับสารบางชนิด (CT contrast agents) เช่น ไอโอดีน หรือ แบเรียมซัลเฟต เพื่อทำให้บริเวณที่ต้องการศึกษามีความทึบ และสามารถถ่ายภาพได้ชัดเจนมากขึ้น [11,12] แต่อย่างไรก็ดีวิธีซีทีสแกนนี้มีความเสี่ยงที่จะเกิดอาการข้างเคียงสำหรับผู้ป่วยเมื่อได้รับสารแปลกปลอมและรังสีจากการถ่ายภาพ

รูปที่ 2.4 ลักษณะการถ่ายภาพผู้ป่วยด้วยเครื่องซีที
(ที่มา: <http://www.fridaydesign.com>)

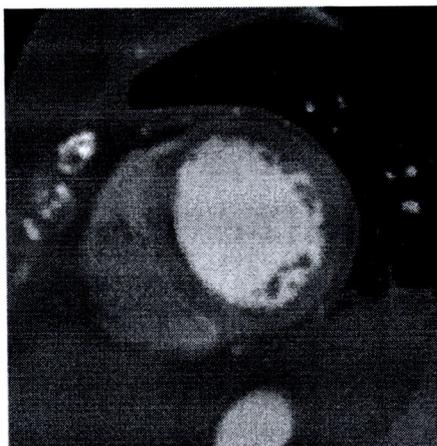

รูปที่ 2.5 การทำงานของเครื่องซีทีที่หัวอ่านจะหมุนไปรอบๆร่างกายเพื่อเก็บข้อมูล [12]

รูปที่ 2.6 ภาพถ่ายหัวใจด้วยวิธีซีที

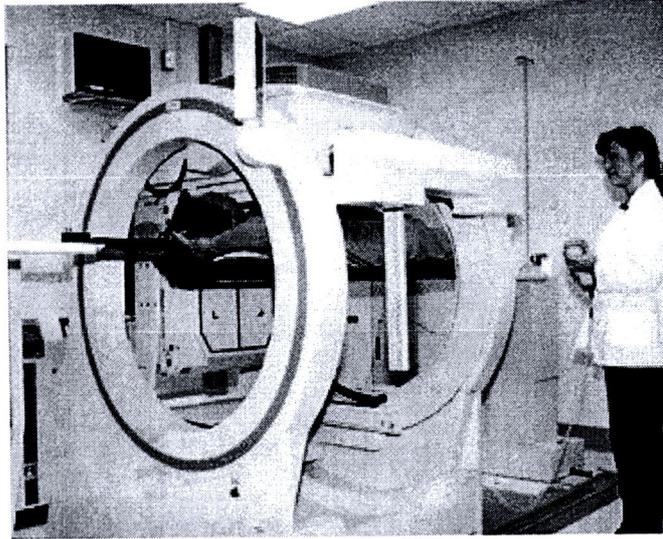
(ที่มา <http://www.learningradiology.com>)

รูปที่ 2.7 ภาพถ่ายหัวใจระนาบตัดขวางด้วยวิธีซีที [13]

2.1.3 การตรวจทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ (Positron Emission Tomography: PET Scan)

ข้อมูลที่ได้จากเพ็ทสแกน มีความแตกต่างจากเครื่องมืออื่นๆ อาศัยหลักแนวคิดที่ว่า เนื้อเยื่อที่ผิดปกติ โดยเฉพาะมะเร็งหรือเนื้อร้ายมักจะมีกระบวนการเผาผลาญอาหาร (Metabolism) มากกว่าเนื้อเยื่อปกติ หรือเนื้อเยื่อที่อ่อนแอลงก็มักจะมีกระบวนการเผาผลาญอาหารน้อยลงด้วย เป็นการนำหลักการของเวชศาสตร์นิวเคลียร์มาใช้ถ่ายภาพ[15] การกระจายตัวของสารเภสัชรังสีเช่น การใช้สารกัมมันตรังสี ^{11}C , ^{13}N , ^{15}O และ ^{18}F ที่สลายตัวให้โพสิตรอน (Positron) ซึ่งสารเภสัชรังสีเหล่านี้จะแสดงถึงขบวนการชีววิทยาต่างๆ ในร่างกาย ทำให้เราสามารถตรวจหาขบวนการเผาผลาญของเซลล์ได้ [14] นอกจากนี้สามารถประเมินสภาวะของการแพร่ซึม (Perfusion) และขบวนการเผาผลาญของกล้ามเนื้อหัวใจในโรคหลอดเลือดหัวใจตีบได้อย่างแม่นยำ และยังมีรายงานว่าสามารถใช้เพ็ทสแกน วินิจฉัยอาการโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด (Myocardial ischemia) ได้อีกด้วย [16] แต่การทำเพ็ทสแกนเป็นวิธีการที่ต้องใช้สารกัมมันตภาพรังสี และสารที่บรังสีในการตรวจรังสีวินิจฉัย ซึ่งอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงและความเจ็บป่วยแก่ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาได้ [14] และเนื่องจากเทคนิคการถ่ายภาพวิธีนี้มีความยุ่งยากทำให้ค่าใช้จ่ายสูงตาม โดยส่วนใหญ่ภาพเพ็ทสแกนจะใช้ในการทำวิจัยโรคต่างๆ มากกว่าการถ่ายภาพเพื่อใช้ในทางคลินิกเช่นเดียวกับการถ่ายภาพแบบอื่นๆ ตัวอย่างภาพถ่ายหัวใจด้วยเพ็ทสแกนดังรูปที่ 2.9 และ 2.10

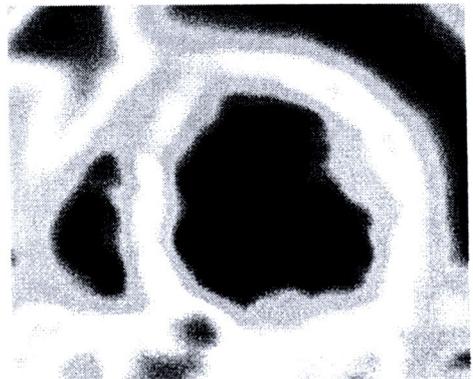
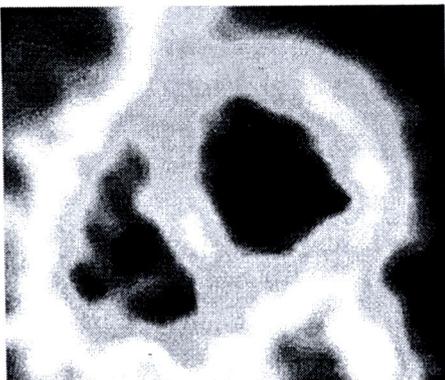
รูปที่ 2.8 การถ่ายภาพระดับชีวะเคมีในเซลล์ด้วยเครื่องเพ็ท

(ที่มา: <http://zybernia.wordpress.com/2009/08/23/be-cancer/>)

รูปที่ 2.9 ตัวอย่างภาพเพ็ทบริเวณหัวใจ

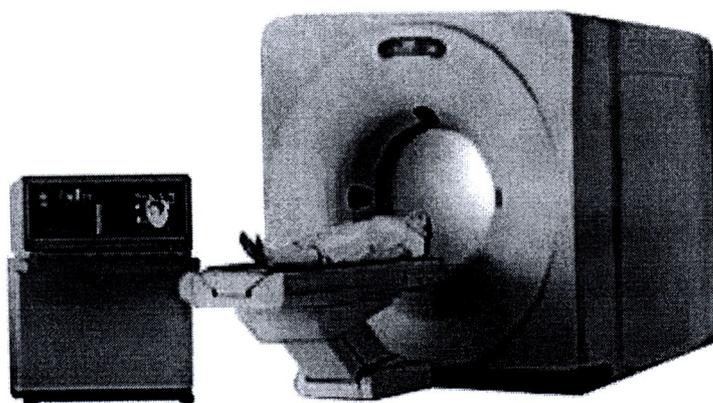
(ที่มา: <http://www.ganfyd.org>)

รูปที่ 2.10 ภาพถ่ายเพ็ทสแกนอาการกล้ามเนื้อหัวใจพองโตแบบไม่ทราบสาเหตุ [17]

2.1.4 การถ่ายภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็ก (Magnetic Resonance Imaging : MRI)

จากเทคนิคการถ่ายภาพด้วยซีทีสแกนที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้แพทย์สามารถวินิจฉัยโรคต่างๆ ได้สะดวกมากยิ่งขึ้นแต่อย่างไรก็ดี ภาพของเนื้อเยื่ออ่อนอาจให้รายละเอียดได้ไม่ชัดเจน นอกจากนั้นการถ่ายภาพด้วย ซีทีสแกน มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงแปรผันตามวิธีการที่ยุ่งยาก จากข้อจำกัด ซีทีสแกน จึงได้มีการนำเครื่องถ่ายภาพอวัยวะที่ไม่ได้ใช้หลักการของรังสี แต่มาจากแนวคิดใหม่ที่ว่าร่างกายมนุษย์ประกอบด้วยน้ำเป็นส่วนใหญ่ จึงใช้การปล่อยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าใส่พื้นที่เป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแกนของโมเลกุลน้ำ แล้วตรวจจับคลื่นความถี่ที่ถูกปล่อยออกมาในขณะที่โมเลกุลของน้ำคืนตัว และนำสัญญาณข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลจนเป็นภาพของอวัยวะต่างๆ เรียกวิธีนี้ว่า การถ่ายภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็ก [20, 22, 23] สามารถให้รายละเอียดเนื้อเยื่ออ่อนได้อย่างชัดเจน ให้รายละเอียดและความคมชัดเสมือนการตัดร่างกายออกเป็นแผ่นๆ ทำให้แพทย์สามารถเห็นรายละเอียดของอวัยวะต่างๆ ได้ดีขึ้น สามารถมองจุดที่ผิดปกติในร่างกายคนเราได้อย่างละเอียด อีกทั้งสามารถถ่ายภาพอวัยวะตามระนาบต่างๆ ได้ทั้งตามแนวยาวหรือตามแนวเฉียง เครื่องเรโซแนนซ์แม่เหล็ก สามารถตรวจได้ทุกเพศทุกวัย ไม่เว้นแม้แต่เด็กแรกเกิดหรือหญิงมีครรภ์ [18,19]

รูปที่ 2.11 ลักษณะการถ่ายภาพด้วยเครื่องเรโซแนนซ์แม่เหล็ก
(ที่มา: <http://healthguide.howstuffworks.com>)

2.1.4.1 ส่วนประกอบของเครื่องเรโซแนนซ์แม่เหล็ก

เครื่องเรโซแนนซ์แม่เหล็ก ประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือ

1. แม่เหล็กที่มีกำลังสูงมาก

แม่เหล็กที่นำมาใช้มีหลายแบบ ในปัจจุบันเป็นแม่เหล็กแบบสารตัวนำยิ่งยวด (Superconducting magnet) ทำด้วยโลหะผสม เช่น นิโอเบียม ไททาเนียม : (Niobium Titanium : NbTi) แม่เหล็กประเภท

นี้มีกำลังสูงมาก สามารถสร้างให้มีกำลังสูงถึง 2 เทสลาได้ (1 tesla = 10,000 times of gravity, USA's standard) [20]

2. ขดลวดที่ปล่อยสนามแม่เหล็กที่เปลี่ยนระดับได้

ขดลวดนี้บรรจุอยู่ในโพรงของแม่เหล็กที่มีกำลังสูง และอาศัยระบบคอมพิวเตอร์ทำหน้าที่ควบคุม สวิตช์ ขดลวดนี้ทำหน้าที่สร้างสนามแม่เหล็กให้แก่เนื้อเยื่อที่ต้องการจะสร้างภาพ โดยการปรับ สนามแม่เหล็กให้สามารถสร้างภาพที่ระนาบหนึ่งระนาบใดตามต้องการ โดยไม่ต้องเปลี่ยนท่าทางของ ผู้ป่วยและสามารถปรับความหนาบางของภาพได้ [20]

3. ขดลวดที่ทำหน้าที่ปล่อยและรับคลื่นวิทยุ

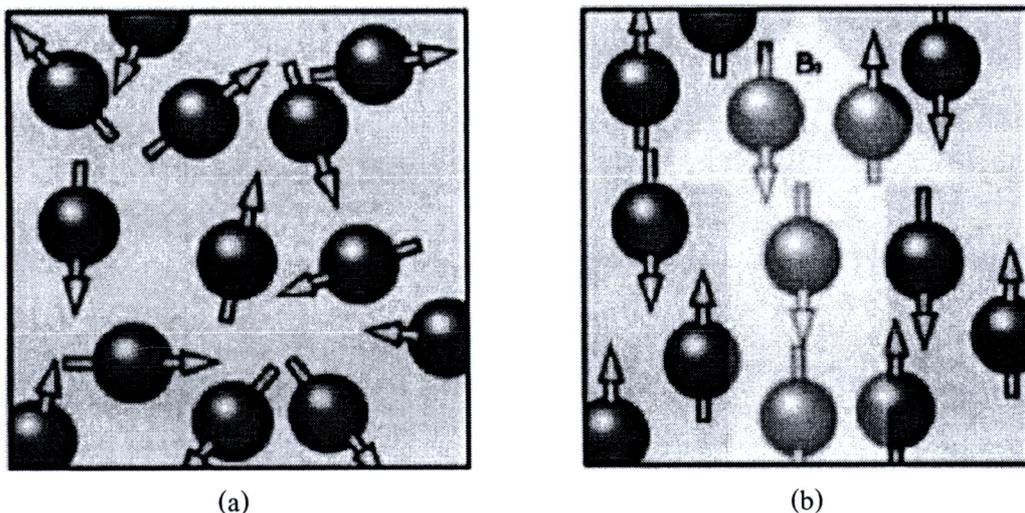
ขดลวดนี้ทำหน้าที่ปล่อยคลื่นวิทยุเพื่อส่งเข้าไปยังบริเวณอวัยวะที่ต้องการถ่ายภาพ เช่น อวัยวะในช่องท้อง และมีการรับคลื่นวิทยุเพื่อนำไปสร้างภาพด้วยระบบคอมพิวเตอร์

4. ระบบคอมพิวเตอร์

คอมพิวเตอร์จะทำการนำข้อมูลของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่ได้มาจากการปล่อยของเนื้อเยื่อนำมาสร้าง ภาพ โดยทั่วไปแล้วเครื่องจะทำการสร้างภาพโดยการตรวจรับข้อมูลของคลื่นวิทยุจากเนื้อเยื่อ ประมาณ 256 ค่า

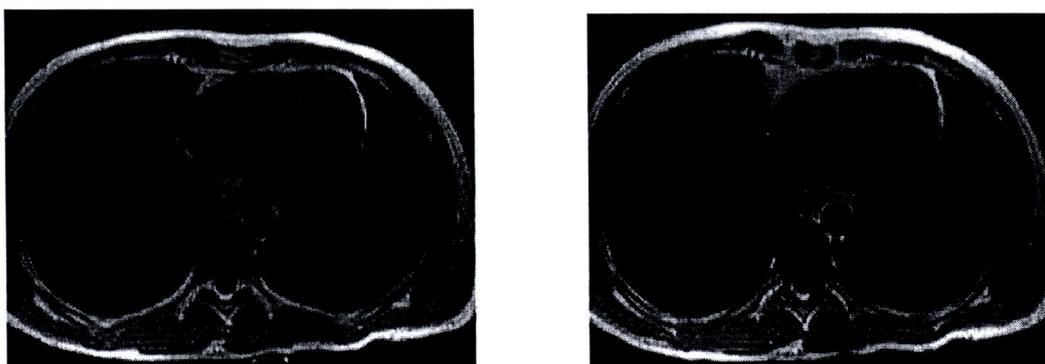
2.1.4.2 หลักการทำงาน

ภาพที่ได้จากเครื่องเรโซแนนซ์แม่เหล็ก นั้นเกิดจากอิทธิพลของสนามแม่เหล็กต่อการจัดเรียงตัวของ อะตอมไฮโดรเจนที่มีอยู่ในเนื้อเยื่อ จากคุณสมบัติของร่างกายที่มีน้ำเป็นองค์ประกอบเกือบทุกส่วนของร่างกาย และโมเลกุลของน้ำประกอบด้วยไฮโดรเจน อะตอมของไฮโดรเจนจะประกอบด้วย นิวเคลียสที่มีโปรตอนหนึ่งตัว บางครั้งจึงเรียกนิวเคลียสของอะตอมไฮโดรเจนว่า โปรตอน [23] ตามปกติแล้วโปรตอนมีการจัดเรียงตัวที่ไม่แน่นอน ดังรูปที่ 2.12 (a) เมื่อผู้รับการตรวจเรโซแนนซ์ แม่เหล็ก เข้าไปอยู่ภายในอุโมงค์ของเครื่องเรโซแนนซ์แม่เหล็ก ที่มีสนามแม่เหล็กไฟฟ้า โปรตอนจะ จัดเรียงตัวตามแนวของสนามแม่เหล็กไฟฟ้าอย่างเป็นระเบียบดังรูปที่ 2.12 (b) ขดลวดภายในเครื่อง จะทำการปล่อยสัญญาณคลื่นวิทยุ (Radio frequency) ที่มีความถี่จำเพาะเข้าไป โปรตอนที่ได้รับการ กระตุ้นจะมีการเปลี่ยนแปลงระดับพลังงานตามขบวนการทางฟิสิกส์ ที่เรียกว่า การกำทอนหรือเรโซแนนซ์ (Resonance) การจัดเรียงตัวของโปรตอนจะเปลี่ยนแปลง เมื่อหยุดกระตุ้น โปรตอนจะกลับมาเรียงตัว ในสภาพปกติ พร้อมกับปลดปล่อยสัญญาณของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าซึ่งมีความถี่เท่ากับความถี่ของ คลื่นวิทยุที่ปล่อยเข้าไป ขดลวดจะทำหน้าที่รับสัญญาณที่ได้แล้วแปลงเป็นสัญญาณภาพโดยระบบ คอมพิวเตอร์ [19,20]

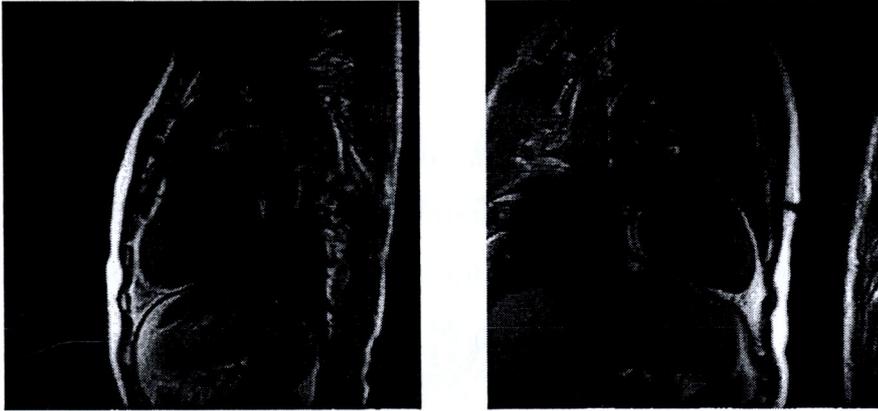
รูปที่ 2.12 การจัดเรียงตัวของอะตอมไฮโดรเจน [22]

เนื้อเยื่อบริเวณใดที่มีโปรตอนน้อยหมายถึงมีน้ำอยู่น้อยหรือมีลักษณะเป็นโพรง เช่น กระดูกและเนื้อเยื่อที่มีความแข็งแรง จะแสดงภาพเป็นสีดำ ส่วนเนื้อเยื่อที่มีโปรตอนมากหรือหมายถึงมีน้ำอยู่มาก เช่น เนื้อเยื่ออ่อน ไขมัน เลือด จะแสดงภาพเป็นสีขาว ภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็ก จึงสามารถแสดงภาพเนื้อเยื่ออ่อนได้ดี นอกจากนี้การถ่ายภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็ก ยังสามารถสร้างภาพหลอดเลือด หรือทางเดินของเหลวได้โดยไม่ต้องฉีดสี หรือให้สารแปลกปลอมเข้าไปในร่างกายอีกด้วยด้วยภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็ก จึงมีลักษณะตรงกันข้ามกับภาพจากอัลตราซาวด์หัวใจและภาพซีทีสแกน ในปัจจุบันการถ่ายภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็ก ได้รับความนิยมในการนำมาวินิจฉัยโรคในทางคลินิกเป็นอย่างมาก [18] ตัวอย่างภาพถ่ายหัวใจดังรูป 2.13 และ 2.14

รูปที่ 2.13 ภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กของหัวใจตัดระนาบแนวขวางลำตัว [20]

รูปที่ 2.14 ภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจตัดระนาบหมุนรอบแกนหัวใจ [20]

2.1.4.3 ข้อดีของการถ่ายภาพหัวใจแบบเรโซแนนซ์แม่เหล็ก

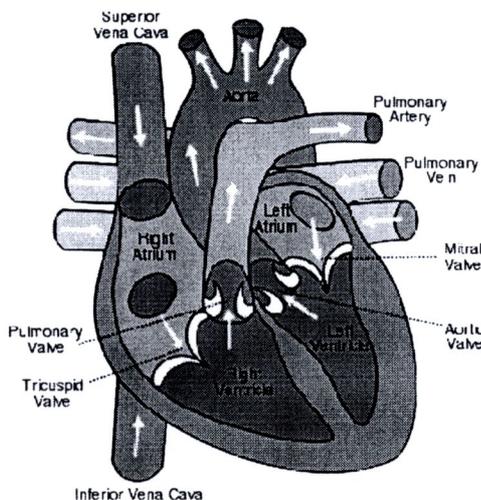
- สามารถให้ภาพที่แยกความแตกต่างระหว่างเนื้อเยื่อ ช่องว่าง ต่างๆ ได้ชัดเจน ทำให้มีความแม่นยำในการวินิจฉัยโรคมามากยิ่งขึ้น อีกทั้งสามารถทำการตรวจได้ในทุกๆ ระนาบ [19]
- สามารถตรวจเส้นเลือดได้โดยไม่ต้องเสี่ยงกับการฉีดสารทึบรังสี มีความปลอดภัยสูงและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อเนื้อเยื่อ เพราะไม่ใช้คลื่นรังสี
- สำหรับการถ่ายภาพหัวใจด้วยวิธีเรโซแนนซ์แม่เหล็ก ให้รายละเอียดได้ชัดเจนเสมือนการตัดร่างกายออกเป็นแผ่น สามารถมองเห็นบริเวณหัวใจห้องซ้าย ห้องขวา กล้ามเนื้อหัวใจเลือด ได้ง่ายและระบุตำแหน่งที่ถูกต้องได้มากอีกด้วย
- ใช้เวลาในการถ่ายภาพรวดเร็ว [2] และไม่มีการใช้สารเคมี หรือรังสีในการถ่ายภาพสร้างความปลอดภัย และสบายใจให้แก่ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษา
- วินิจฉัยโรคที่เกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อหัวใจได้หลากหลายเช่น กล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด กล้ามเนื้อหัวใจหนา กล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ กล้ามเนื้อหัวใจตาย [3,4] โรคซาร์คอยโดซิส (Sarcoidosis) [2] และโรคแอมิลอยด์โดซิส (Amyloidosis) [25] เป็นต้น

2.2 โครงสร้างหัวใจและการวินิจฉัยโรคเกี่ยวกับหัวใจจากภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ

วิทยานิพนธ์นี้ศึกษาภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กบริเวณหัวใจเท่านั้น ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงลักษณะโครงสร้างของหัวใจ, การถ่ายภาพหัวใจด้วยวิธีเรโซแนนซ์แม่เหล็กและการวินิจฉัยโรคจากภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ

2.2.1. โครงสร้างของหัวใจ

หัวใจเป็นอวัยวะภายในที่อยู่นอกเหนืออานาการสังการของสมอง วางตัวอยู่ในช่องอกเยื้องไปทางซ้ายเล็กน้อย หรือระหว่างซี่โครงคู่ที่ 3-6 หัวใจมีขนาดประมาณสามในสี่ของกำปั้น ผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ หัวใจจะมีน้ำหนักประมาณ 250 – 350 กรัม [19] มีโครงสร้างดังรูปที่ 2.15

รูปที่ 2.15 โครงสร้างของหัวใจมนุษย์ [19]

หัวใจประกอบด้วยห้อง 4 ห้อง ได้แก่

- Right atrium (ห้องบนขวา) มีหน้าที่รับเลือดจากหลอดเลือดดำและไหลเข้าหัวใจห้องล่างขวา
- Right ventricle (ห้องล่างขวา) ทำหน้าที่รับเลือดจากหัวใจห้องบนขวา แล้วส่งออกไปยังปอด
- Left atrium (ห้องบนซ้าย) รับเลือดที่ได้รับออกซิเจนจากปอดและส่งให้หัวใจห้องล่างซ้าย
- Left ventricle (ห้องล่างซ้าย) มีผนังหนาที่สุด ทำหน้าที่หลักในการสูบฉีดเลือดไปทั่วร่างกาย

ระหว่างหัวใจห้องข้างบนและล่างจะมีลิ้นหัวใจกันอยู่ ซึ่งเป็นแผ่นของกล้ามเนื้อหัวใจและเนื้อเยื่อเกี่ยวพันที่ยื่นออกมาจากผนังของหัวใจ เพื่อควบคุมทิศทางการไหลของเลือดภายในหัวใจ ให้เป็นไปในทิศทางเดียว โดยอาศัยความแตกต่างของความดันโลหิตในแต่ละห้อง ลิ้นหัวใจที่สำคัญได้แก่

- ลิ้นหัวใจไตรคัสปิด (Tricuspid valve) มีสามกลีบ อยู่ระหว่างหัวใจห้องบนขวาและล่างขวา
- ลิ้นไมทรัล (Mitral valve) บางครั้งเรียกว่า ลิ้นหัวใจไบคัสปิด (bicuspid valve) มีสองกลีบ อยู่ระหว่างหัวใจห้องบนซ้ายและล่างซ้าย
- ลิ้นหัวใจพัลโมนารีเซมิลูนาร์ (Pulmonary semilunar valve) มีสามกลีบ อยู่ระหว่างหัวใจห้องล่างขวาและหลอดเลือดแดงพัลโมนารี

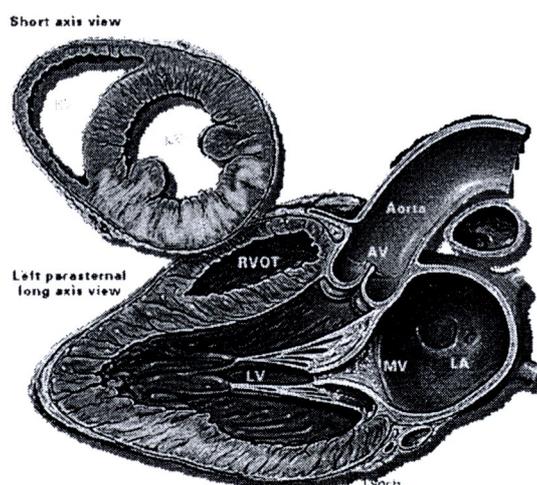
- ลิ้นหัวใจเอออร์ติกเซมิลูนาร์ (Aortic semilunar valve) มีสามกลีบ อยู่ระหว่างหัวใจห้องล่างซ้ายและหลอดเลือดแดงใหญ่ โกลัโคโคนของลิ้นหัวใจนี้จะมีรูเปิดเล็กๆเป็นทางเข้าของเลือดที่จะเข้าสู่ระบบหลอดเลือดหัวใจ

ผนังของหัวใจประกอบด้วยเนื้อเยื่อสามชั้น ได้แก่

- เยื่อหุ้มหัวใจ (Epicardium) เป็นชั้นที่ติดต่อกับเยื่อหุ้มหัวใจด้านที่ติดกับหัวใจประกอบด้วยเนื้อเยื่อเกี่ยวพันที่เหนียวและแข็งแรง
- กล้ามเนื้อหัวใจ (Myocardium) เป็นชั้นที่มีความหนามากที่สุด และประกอบด้วยกล้ามเนื้อหัวใจเกือบทั้งหมด
- เยื่อบุหัวใจ (Endocardium) เป็นชั้นบางๆที่เจริญมาจากเซลล์เยื่อบุหลอดเลือด

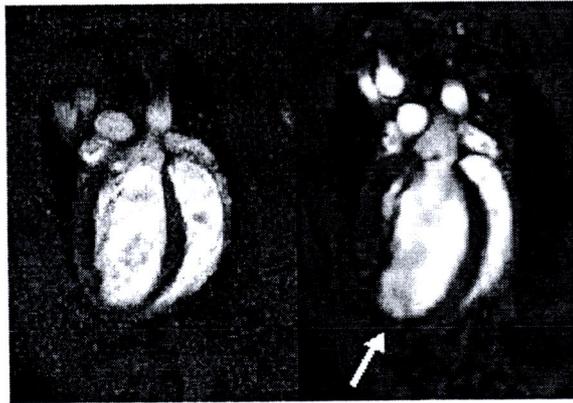
2.2.2. ลักษณะการถ่ายภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ

การถ่ายภาพหัวใจด้วยเครื่องเรโซแนนซ์แม่เหล็กสำหรับการวิเคราะห์บริเวณกล้ามเนื้อหัวใจที่ใช้ในทางการแพทย์สามารถทำได้ในหลายลักษณะ หลายระนาบ ที่นิยมในการนำมาวินิจฉัยบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจระหว่างหัวใจห้องซ้ายและขวา มีสองลักษณะ คือ ระนาบตามยาว (Long Axis: LA) และระนาบตัดขวาง (Short Axis: SA) แต่ละระนาบให้ข้อดีข้อเสียที่เหมาะสมตามการวินิจฉัยของแพทย์ [24]

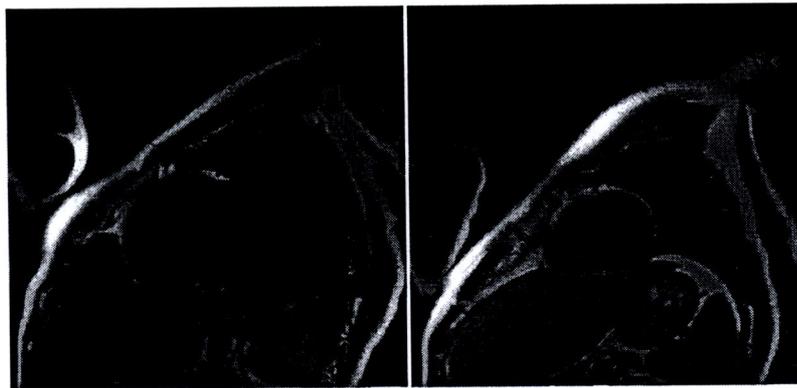

รูปที่ 2.16 การตัดหัวใจระนาบตามยาวและตามขวางเพื่อถ่ายภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็ก

(ที่มา: <http://www.mpoullis.net/dvdecho/not%20included2/yale/>)

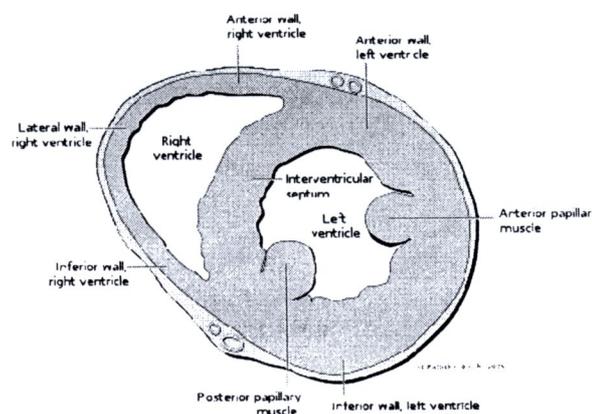

รูปที่ 2.17 ภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจระนาบตามยาว
(ที่มา: <http://www.stemcells.ox.ac.uk/>)

รูปที่ 2.18 ภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจระนาบตัดขวาง [20]

สำหรับในวิทยานิพนธ์นี้ใช้ภาพระนาบตัดขวาง (Short-axis) ในการวิเคราะห์ซึ่งแสดงรายละเอียดภายในหัวใจ ซึ่งประกอบด้วยหัวใจห้องล่างซ้ายที่มีลักษณะเป็นท่อกกลม ห้องหัวใจล่างขวาเป็นรูปร่างสามเหลี่ยมมนอยู่ติดกับห้องล่างซ้ายโดยมีกล้ามเนื้อหัวใจคั่นระหว่างกลาง

รูปที่ 2.19 ภาพจำลองลักษณะของการตัดตามขวางของหัวใจ
(ที่มา: <http://en.wikipedia.org/wiki/>)

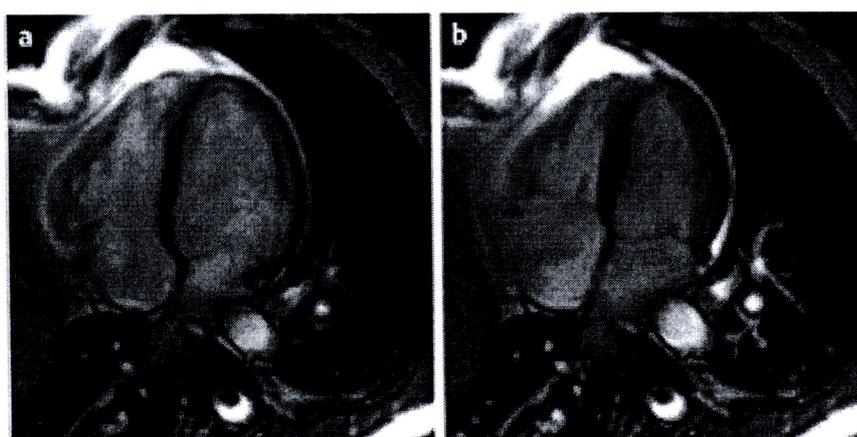
ลักษณะกล้ามเนื้อหัวใจในแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน หัวใจเต้น 1 ครั้งจะประกอบด้วยจังหวะการบีบตัวและการคลายตัวของหัวใจทั้งบนและล่าง ซึ่งโดยปกติ เราจะแบ่งจังหวะการเต้นของหัวใจเป็น 2 จังหวะ โดยยึดตามหัวใจห้องล่างเป็นหลักคือ

- จังหวะการบีบตัว (Systole)

เป็นจังหวะที่ลิ้นหัวใจไตรคัสปิดและลิ้นหัวใจไมตรัลปิด หัวใจห้องล่างขวาและซ้ายบีบตัวเพื่อนำเลือดผ่านลิ้นหัวใจพัลโมนารีและลิ้นหัวใจเอออร์ติกซึ่งจะเปิดออกไปสู่เส้นเลือดแดงพัลโมนารีและเส้นเลือดแดงเอออร์ตา ตามลำดับ

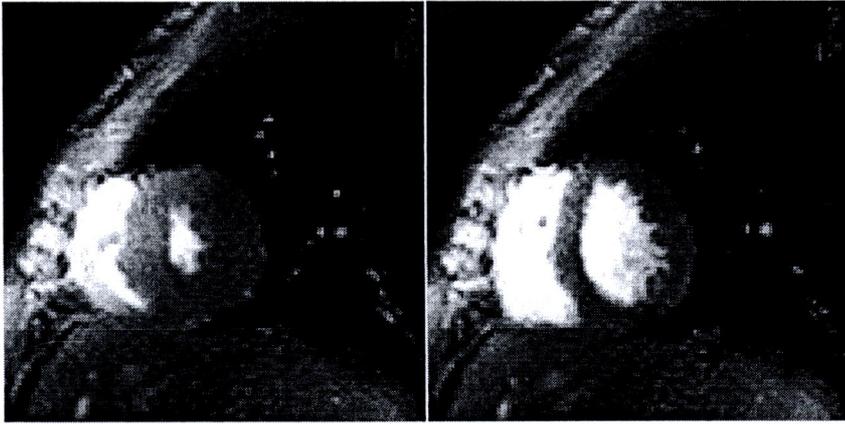
- จังหวะการคลายตัว (Diastole)

เป็นจังหวะที่ลิ้นหัวใจพัลโมนารีและลิ้นหัวใจเอออร์ติกปิด ส่วนลิ้นหัวใจไตรคัสปิดและลิ้นหัวใจไมตรัล จะเปิดออกทำให้เลือดที่อยู่ในหัวใจห้องบนไหลลงสู่หัวใจห้องล่าง ซึ่งเป็นจังหวะเดียวกับ ที่หัวใจห้องล่างทั้งขวาและซ้ายคลายตัวเพื่อรับเลือดนั่นเอง ในช่วงจังหวะปลายของระยะนี้หัวใจห้องบนทั้งขวาและซ้ายจะบีบเค้น เพื่อให้เลือดส่วนที่เหลือออกจากหัวใจห้องบนลงสู่หัวใจห้องล่าง แสดงลักษณะกล้ามเนื้อหัวใจขณะบีบตัวและคลายตัวดังรูปที่ 2.20 และ 2.21

รูปที่ 2.20 ภาพหัวใจระนาบตามยาวขณะบีบตัวและคลายตัว

(ที่มา: <http://www.c2i2.org/>)

รูปที่ 2.21 ภาพหัวใจระนาบตัดขวางขณะบีบตัวและคลายตัว [57]

ภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ จะแสดงรายละเอียดและส่วนประกอบภายในหัวใจที่ชัดเจน ช่วยให้แพทย์ประเมินและวินิจฉัยลักษณะของกล้ามเนื้อหัวใจได้ สามารถที่จะอธิบายลักษณะของหัวใจ จากภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ ได้ดังนี้ บริเวณที่เป็นของเหลวหรือส่วนที่เป็นเลือดภายในห้องหัวใจ จะถูกแสดงออกมาเป็นสีเทาสว่างและขาว เนื่องจากมีองค์ประกอบของไฮโดรเจนเป็นจำนวนมาก และส่วนของกล้ามเนื้อหัวใจ ผนังหัวใจ และองค์ประกอบอื่นที่มีของเหลวน้อยหรือเป็นโพรงจะมีสีเทาดำ หรือดำ จากคุณสมบัติที่กล่าวมานี้ทำให้ภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ เหมาะสมที่จะเป็นตัวช่วยให้แพทย์วินิจฉัยโรคและอาการที่เกี่ยวกับกล้ามเนื้อหัวใจ ได้อย่างง่ายดาย

2.2.3. การวินิจฉัยโรคจากภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ

จากคุณสมบัติความชัดเจนของภาพและรายละเอียดที่ได้ ทำให้ภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ สามารถนำมาวินิจฉัยโรคได้หลายโรคด้วยกัน โดยเฉพาะโรคที่เกิดขึ้นบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจ โรคที่เกี่ยวกับกล้ามเนื้อหัวใจแบ่งได้สองประเภท คือ กล้ามเนื้อหัวใจผิดปกติที่เกิดจากความผิดปกติของหลอดเลือดโคโรนารี (Coronary artery) และกล้ามเนื้อหัวใจผิดปกติที่ไม่เกี่ยวข้องกับหลอดเลือดโคโรนารี

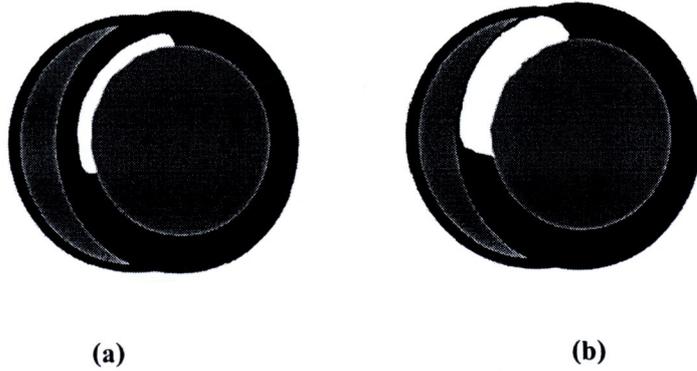
1. กล้ามเนื้อหัวใจผิดปกติที่เกิดจากความผิดปกติของหลอดเลือดโคโรนารี

1.1 โรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด (Ischemic cardiomyopathy)

หัวใจมีเส้นเลือดที่ทำหน้าที่ส่งเลือดไปเลี้ยงหัวใจเรียกว่าหลอดเลือดโคโรนารี (Coronary artery) จะอยู่บนกล้ามเนื้อหัวใจด้านนอกและแตกแขนงหลอดเลือดไปเลี้ยงหัวใจด้านใน ถ้าเกิดความผิดปกติของหลอดเลือดโคโรนารี กล้ามเนื้อหัวใจด้านในมีโอกาสขาดเลือดไปเลี้ยงสูงกว่ากล้ามเนื้อหัวใจด้าน

นอกจากเมื่อขาดเลือดอาจเกิดแผลขึ้นที่กล้ามเนื้อหัวใจได้ [2] รูปที่ 2.22 คือต้นแบบแสดงการเกิดความผิดปกติที่กล้ามเนื้อหัวใจ ที่เรียกว่า เอชอีแพทเทิร์น (HE patterns) บริเวณสีขาวยุโรปเปรียบเสมือนรอยแผลที่เกิดขึ้นบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจ สามารถแบ่งอาการกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดได้สองแบบตามความลึกคือ

- 1.1.1 กล้ามเนื้อใต้เยื่อหัวใจขาดเลือด (Subendocardial infarction)
หมายถึงกล้ามเนื้อหัวใจด้านใน 1/3 ขาดเลือดไปเสีย
- 1.1.2 กล้ามเนื้อได้ผนังหัวใจขาดเลือด (Transmural infarction)
หมายถึงกล้ามเนื้อหัวใจตั้งแต่ผิวด้านนอกจนกระทั่งกล้ามเนื้อด้านในขาดเลือดทั้งหมด

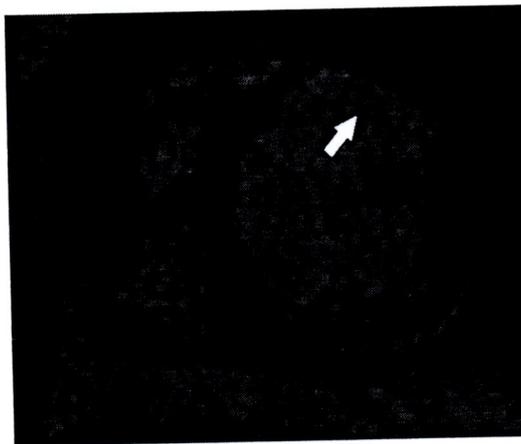

รูปที่ 2.22 ภาพเอชอีแพทเทิร์นของอาการกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด [2]

(a) Subendocardial infarction (b) Transmural infarction

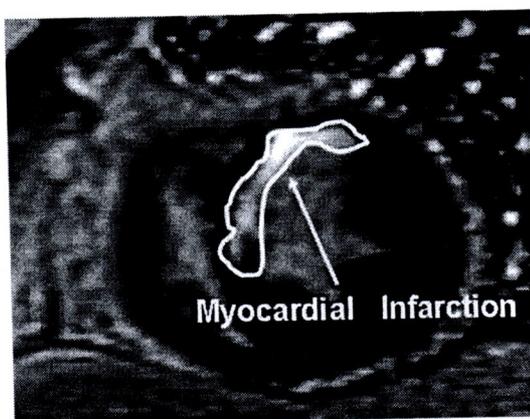
รูปที่ 2.23 ภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดบริเวณใต้เยื่อหัวใจ [21, 25]

รูปที่ 2.24 ภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดบริเวณใต้ผนังหัวใจ [25]

1.2 โรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย (Myocardial infarction)

ในผู้ป่วยที่มีภาวะกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเป็นเวลานานอาจเกิดภาวะกล้ามเนื้อหัวใจบางส่วนตาย ไม่สามารถนำเลือดไปเลี้ยงได้ ลักษณะของภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กที่แสดงภาวะกล้ามเนื้อหัวใจตาย ดังรูปที่ 2.25

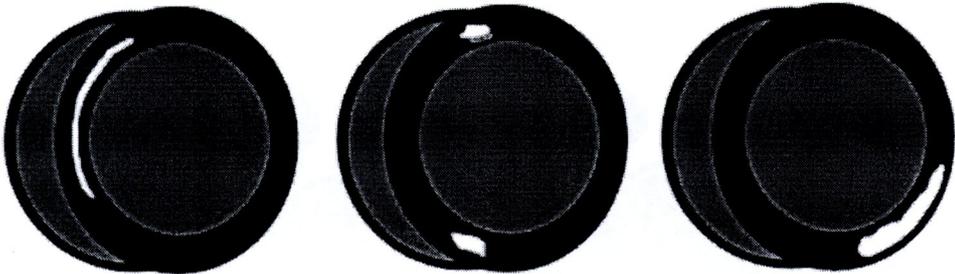
รูปที่ 2.25 กล้ามเนื้อหัวใจของผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะกล้ามเนื้อหัวใจตาย [3]

2. กล้ามเนื้อหัวใจผิดปกติที่ไม่เกี่ยวข้องกับหลอดเลือดโคโรนารี

คือ อาการผิดปกติที่กล้ามเนื้อหัวใจระหว่างหัวใจห้องล่างซ้ายและขวา โดยที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการอุดตันเลือดของหลอดเลือดโคโรนารี [4] สามารถแบ่งตามตำแหน่งที่เกิดได้สามส่วน คือ ความผิดปกติที่เกิดบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจชั้นกลาง (Mid-Wall), บริเวณกล้ามเนื้อหัวใจชั้นเยื่อหุ้ม (Epicardial)

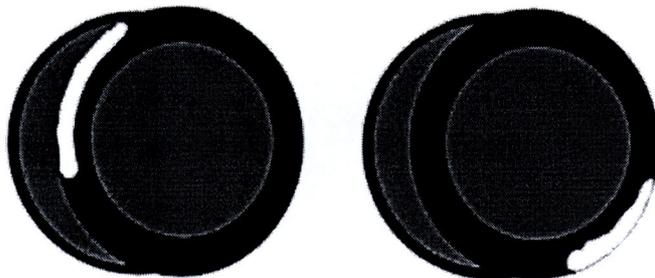
และบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจชั้นเยื่อ (Endocardial) จากภาพต้นแบบแสดงการเกิดความผิดปกติที่กล้ามเนื้อหัวใจ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้สามส่วน ซึ่งบางอาการสามารถเกิดขึ้นได้เฉพาะบางส่วนแต่บางอาการก็สามารถปรากฏได้ทุกส่วนของกล้ามเนื้อหัวใจ

- ความผิดปกติบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจชั้นกลาง (Mid-Wall) ได้แก่ ภาวะกล้ามเนื้อหัวใจพองโต, กล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ, กล้ามเนื้อหัวใจหนา, โรคมาร์คอบโคซิส เป็นต้น

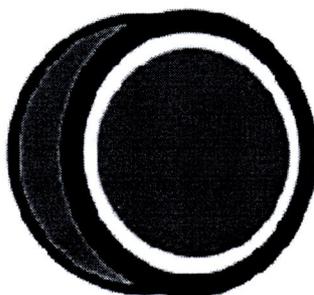
รูปที่ 2.26 ภาพเอชอีแพทเทิร์นความผิดปกติที่เกิดบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจชั้นกลาง [2]

- ความผิดปกติบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจชั้นเยื่อหุ้ม (Epicardial) ได้แก่ กล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ, โรคมาร์คอบโคซิส เป็นต้น

รูปที่ 2.27 ภาพเอชอีแพทเทิร์นความผิดปกติที่เกิดบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจชั้นเยื่อหุ้ม [2]

- ความผิดปกติบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจชั้นเยื่อ (Endocardial) ได้แก่ โรคมาร์คอบโคซิส

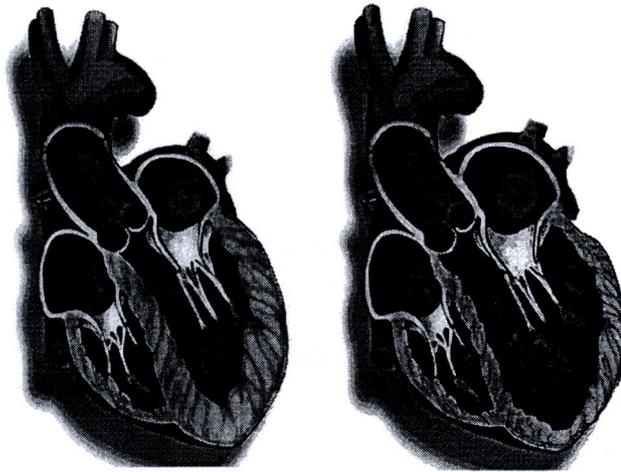

รูปที่ 2.28 ภาพเอชอีแพทเทิร์นความผิดปกติที่เกิดบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจชั้นเยื่อ [2]

อาการของโรคต่างๆที่เกิดขึ้นที่กล้ามเนื้อหัวใจ

2.1 โรคกล้ามเนื้อหัวใจพอง (Dilated cardiomyopathy)

ความสามารถในการสูบฉีดโลหิตลดลงเพราะหัวใจห้องล่างซ้ายซึ่งเป็นห้องหลักที่มีความสำคัญในการสูบฉีดเลือดไปเลี้ยงอวัยวะต่างๆมีอาการพองโต ขยายออกทำให้กล้ามเนื้อหัวใจอ่อนแอ ซึ่งจะเกิดความผิดปกติบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจชั้นกลางโดยไม่ทราบสาเหตุ [2,26]

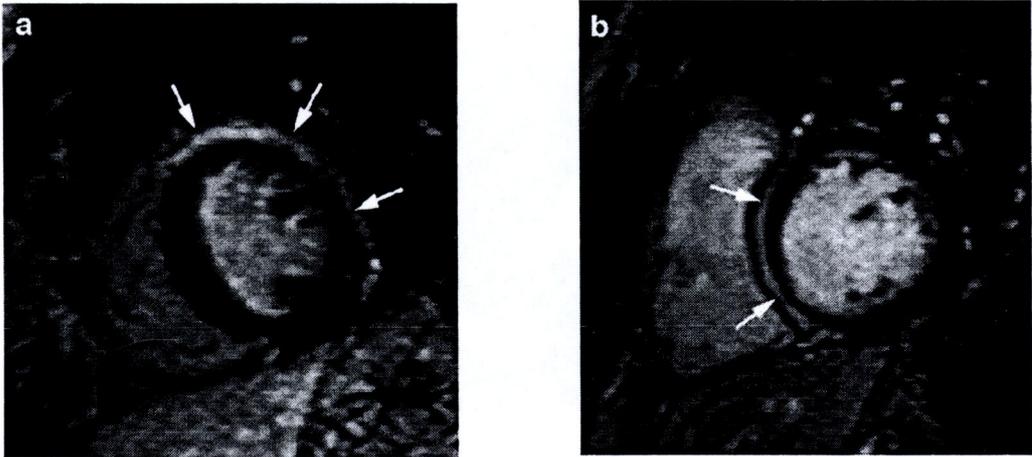
รูปที่ 2.29 ลักษณะภาวะกล้ามเนื้อหัวใจพองโต [4]

รูปที่ 2.30 ภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจที่มีภาวะกล้ามเนื้อหัวใจพองโต [26]

2.2 กล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ (Myocarditis)

เป็นภาวะการเปลี่ยนแปลงการทำงานของกล้ามเนื้อหัวใจ โดยมีการอักเสบเกิดขึ้นเนื่องจากหลายสาเหตุเช่น ติดเชื้อไวรัส เชื้อแบคทีเรีย หรือจากสารพิษ [27, 28]

(a)

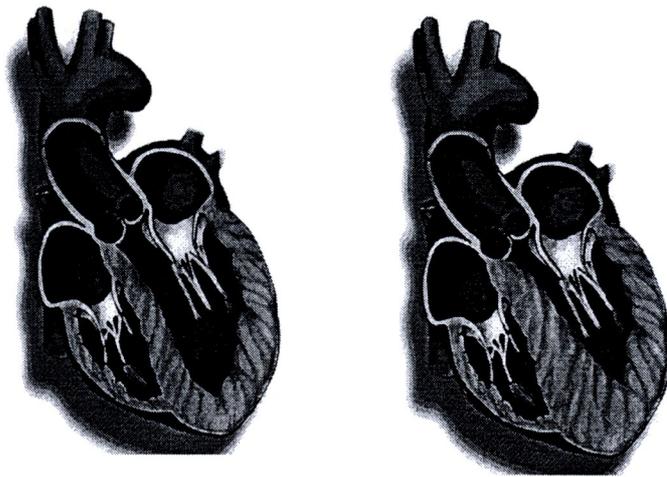
(b)

รูปที่ 2.31 ภาพโรซีแนนซ์แม่เหล็กการเกิดภาวะกล้ามเนื้อหัวใจอักเสบบริเวณ

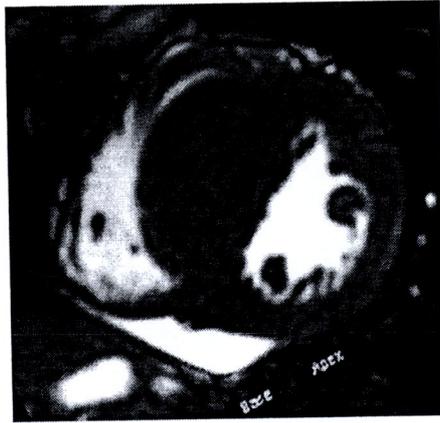
(a) กล้ามเนื้อหัวใจชั้นเยื่อหุ้มและ (b) ชั้นกลาง [28]

2.3 กล้ามเนื้อหัวใจหนา (Hypertrophic cardiomyopathy: HCM)

เป็นลักษณะอาการของกล้ามเนื้อหัวใจเกิดการหนาตัวขึ้นเนื่องจากความผิดปกติของการขยายตัวของเซลล์บริเวณกล้ามเนื้อหัวใจโดยเฉพาะห้องล่างด้านซ้าย [26, 29] ซึ่งที่พบกว่า 90 เปอร์เซ็นต์เกิดจากผู้ป่วยที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง เป็นเวลานาน แล้วไม่ได้รับการรักษา กล้ามเนื้อหัวใจห้องซ้ายก็จะทำงานหนักและหนาตัวขึ้น นอกจากนั้นอาจเกี่ยวเนื่องจากพันธุกรรมทำให้กล้ามเนื้อหัวใจห้องซ้ายล่างมีความหนากว่าปกติโดยไม่มีสาเหตุมาตั้งแต่เกิด

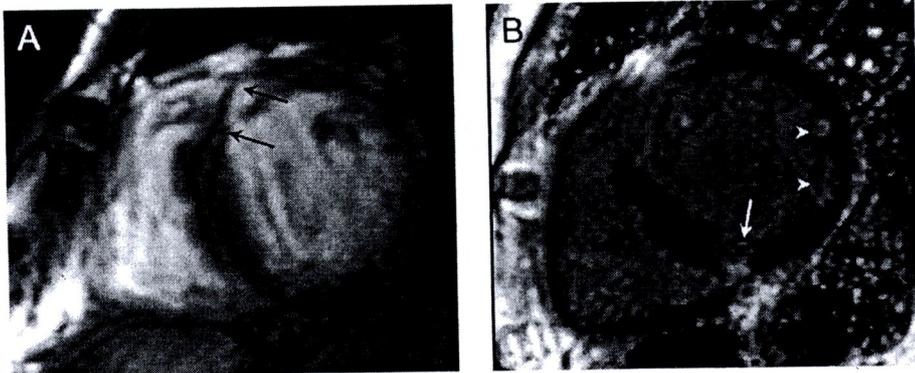
รูปที่ 2.32 การเกิดภาวะกล้ามเนื้อหัวใจหนา [2]

รูปที่ 2.33 ภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กกล้ามเนื้อหัวใจที่มีภาวะหนา [26]

2.4 โรคซาร์คอยโดซิส

เป็นอาการของโรคเรื้อรังที่มีสาเหตุมาจากการสะสมของ Lymphocytes และ non-caseating granulomas ในเนื้อเยื่อปอดแล้วเกิดการแทรกซึมของโรคมายังกล้ามเนื้อหัวใจ [21, 30]

รูปที่ 2.34 ภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กกล้ามเนื้อหัวใจที่มีภาวะซาร์คอยโดซิส [2]

2.5 โรคแอมิลอยด์โดซิส (Amyloidosis)

เป็นกลุ่มของโรคที่เกิดจากการสะสมโปรตีนที่ผิดปกติโดยเฉพาะ ที่เรียกว่าโรคแอมิลอยด์ (Amyloid) [25] ในเนื้อเยื่อต่างๆของร่างกาย รวมทั้งบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจชั้นเยื่อ

รูปที่ 2.35 ภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กกล้ามเนื้อหัวใจชั้นเยื่อหุ้มที่มีภาวะแอมิโลยด์โดซิส [21, 25]

นอกจากโรคที่เกิดบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจแล้ว ภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ ยังสามารถใช้เพื่อวินิจฉัยโรคอื่นๆได้อีก เช่น

- 2.6 ใช้ประเมินการอุดตันของหลอดเลือดหัวใจโดยไม่ต้องฉีดสารทึบรังสี
- 2.7 ตรวจสอบภาวะการส่งเลือดไปเลี้ยงกล้ามเนื้อหัวใจ (Myocardial perfusion)
- 2.8 วิเคราะห์คุณภาพการทำงานของกล้ามเนื้อหัวใจ (Myocardial function)
- 2.9 ตรวจสอบความเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อหัวใจ (wall motion)
- 2.10 ประเมินภาวะหัวใจล้มเหลว
- 2.11 ตรวจสอบภาวะการผิดปกติของหัวใจแต่กำเนิด

2.3 ระบบสารสนเทศในการจัดเก็บภาพถ่ายทางการแพทย์

เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในทางการแพทย์เป็นอย่างมาก แต่เดิมภาพถ่ายต่างๆจะถูกเก็บไว้ในรูปแบบของแผ่นฟิล์ม แต่ปัญหาจากข้อมูลผู้ป่วยที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการจัดเก็บ ค้นหา การสูญหาย และทำให้เกิดความล่าช้าของการรายงานผล บางครั้งเราอาจจะพบว่ามี การสูญหายของฟิล์มเอ็กซเรย์ ซึ่งมีความจำเป็นในการใช้เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของโรค และการให้การรักษา ต่อเนื่อง จึงต้องมีระบบเพื่อช่วยจัดการกับข้อมูลสารสนเทศทางการแพทย์ ในรูปแบบของภาพดิจิทัล ซึ่งก็คือ PACS ย่อมาจากคำว่า Picture Archiving and Communication System คือ ระบบที่ใช้ในการจัดเก็บรูปภาพทางการแพทย์ (Medical images) [32, 33] และรับ-ส่งข้อมูลภาพ ในรูปแบบดิจิทัล PACS จัดการรับส่งข้อมูล ผ่านทางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ตามมาตรฐาน DICOM (Digital Imaging and Communications in Medicine)

2.3.1 Digital Imaging and Communications in Medicine (DICOM)

เป็นมาตรฐานที่กำหนดโดย National Electrical Manufacturers Association (NEMA) โดยมีจุดประสงค์เพื่อการเผยแพร่ ภาพทางการแพทย์ เช่น ซีทีสแกน, เรโซแนนซ์แม่เหล็ก, อัลตราซาวด์ และภาพทางการแพทย์อื่นๆ ซึ่งได้มีการกำหนดรูปแบบของไฟล์ที่ใช้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อที่จะสามารถแลกเปลี่ยนภาพถ่ายกันได้ระหว่างเครื่องมือหรือซอฟต์แวร์ทางการแพทย์ ทำให้สามารถอ่านข้อมูลของคนที่มาจากเครื่องมือต่างชนิดหรือต่างบริษัทได้ DICOM เป็นมาตรฐานที่อุปกรณ์ทางการแพทย์ระบบดิจิทัลรุ่นใหม่ๆ ต้องสนับสนุนมาตรฐานนี้ สำหรับข้อมูลภาพ DICOM จะมีส่วนที่เก็บรายละเอียดต่างๆ ของภาพ ได้แก่ ข้อมูลคนไข้ จำนวนระนาบ ค่าต่างๆ ที่มีความจำเป็น ซึ่งจะเก็บไว้ในส่วนหัวที่เรียกว่า เฮดเดอร์ (Header)

```

First 128 bytes: unused by DICOM format
Followed by the characters 'D','I','C','M'
This preamble is followed by extra information e.g.:

0002,0000,File Meta Elements Group Len: 132
0002,0001,File Meta Info Version: 256
0002,0010,Transfer Syntax UID: 1.2.840.10008.1.2.1.
0008,0000,Identifying Group Length: 152
0008,0060,Modality: MR
0008,0070,Manufacturer: MRicro
0018,0000,Acquisition Group Length: 28
0018,0050,Slice Thickness: 2.00
0018,1020,Software Version: 46\64\37
0028,0000,Image Presentation Group Length: 148
0028,0002,Samples Per Pixel: 1
0028,0004,Photometric Interpretation: MONOCHROME2.
0028,0008,Number of Frames: 2
0028,0010,Rows: 109
0028,0011,Columns: 91
0028,0030,Pixel Spacing: 2.00\2.00
0028,0100,Bits Allocated: 8
0028,0101,Bits Stored: 8

```

รูปที่ 2.36 ตัวอย่างข้อมูลส่วนหัวของ DICOM [32]

2.4 การประเมินและวินิจฉัยอาการผิดปกติจากภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ

การวินิจฉัยอาการของโรคที่เกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อหัวใจจากภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจนั้น จะพิจารณาจากปริมาตรหัวใจห้องล่าง (Ventricular volume) ซึ่งประกอบด้วย ปริมาตรเลือดที่อยู่ในหัวใจห้องล่างซ้ายในช่วงหัวใจคลายตัวเต็มที่ (End – Diastolic Volume : EDV) และปริมาตรเลือดที่ถูกฉีดออกจากหัวใจในช่วงหัวใจบีบตัว เต็มที่ (End – Systolic Volume: ESV) และพิจารณาจากค่า Ejection Fraction : EF ซึ่งเป็นค่าที่บ่งชี้ความสามารถในการบีบตัวของกล้ามเนื้อหัวใจ [34, 36]

$$EF(\%) = \left[\frac{(EDV-ESV)}{EDV} \right] \times 100 \quad (2.1)$$

- เมื่อ EF = Ejection fraction (%)
- EDV = End – Diastolic Volume (cc.)
- ESV = End – Systolic Volume (cc.)

ค่า EF ของหัวใจปกติอยู่ที่ประมาณร้อยละ 55-70 ซึ่งถ้าหัวใจมีค่า EF ที่น้อยกว่าร้อยละ 40 จะระบุได้ว่ามีอาการผิดปกติของการบีบตัวของกล้ามเนื้อหัวใจ และถ้าค่า EF มากเกินจะเกิดอาการผิดปกติของการคลายตัวของกล้ามเนื้อหัวใจ [35,36] เราสามารถหาปริมาตรภายในหัวใจได้โดยหาพื้นที่ภายในโพรงหัวใจซึ่งก็คือการคำนวณจำนวนจุดภาพตั้งแต่ขอบเข็มนูหัวใจเข้าไปทั้งหมดและคูณด้วยค่าเฉพาะสองค่า คือ ค่าขนาดของจุดภาพต่อ 1 จุดภาพ (pixel spacing) และ ค่าความหนาของสไลด์ (Slice Thickness) ซึ่งทั้งสองค่านี้เป็นค่าเฉพาะที่ต่างกันตามการถ่ายภาพผู้ป่วยแต่ละคน สามารถหาค่าทั้งสองนี้ได้จากส่วนหัวของ DICOM ของชุดภาพถ่ายชุดนั้นๆ

$$V = \text{number of pixel} \times (\text{pixel spacing -- mm})^2 \times (\text{Slice Thickness -- mm}) \quad (2.2)$$

- เมื่อ V = Volume (cc.)

ImagePresentationGroupLength	210	210	210
SamplesPerPixel	1	1	1
PhotometricInterpretation	'MONOCHROME2'		
Rows	224	224	224
Columns	224	224	224
PixelSpacing	[1.2500;1.2500]	1.2500	1.2500
BitsAllocated	16	16	16
BitsStored	12	12	12
HighBit	11	11	11
PixelRepresentation	0	0	0
WindowCenter	883.4288	883.42...	883.42...
WindowWidth	1.9049e+03	1.9049...	1.9049...

รูปที่ 2.37 การเลือกค่าขนาดของจุดภาพจากส่วนหัว DICOM

ScanOptions	'CG'		
SequenceName	''		
SliceThickness	8	8	8
RepetitionTime	3.4308	3.4308	3.4308
EchoTime	1.7150	1.7150	1.7150
NumberOfAverages	1	1	1
ImagingFrequency	63.8903	63.8903	63.8903
ImagedNucleus	'1H'		

รูปที่ 2.38 การเลือกค่าความหนาสไลด์จากส่วนหัว DICOM

นอกจากการหาปริมาตรและความสามารถบีบตัวของกล้ามเนื้อหัวใจแล้ว ในการวิเคราะห์กล้ามเนื้อหัวใจยังพิจารณาถึงน้ำหนักของเนื้อหัวใจห้องซ้ายอีกด้วย การหาค่าน้ำหนักของหัวใจสามารถหาได้จากสมการ

$$LV \text{ mass} = [V_{Epi} - V_{Endo}] \times D_{Myo} \quad (2.3)$$

เมื่อ	LV mass	=	Left ventricular mass (g.)
	V_{Epi}	=	Epicardial volume (cc.)
	V_{Endo}	=	Endocardial volume (cc.)
	D_{Myo}	=	The specific density of myocardial tissue (usually taken as 1.05 g/mL) [37]

จากสมการการหาน้ำหนักหัวใจก็คือการหาค่าความแตกต่างระหว่างปริมาตรภายในขอบเขตเยื่อหุ้มหัวใจทั้งหมด และปริมาตรภายในขอบเขตเยื่อหัวใจ คูณด้วยค่าความหนาแน่นของกล้ามเนื้อหัวใจ สำหรับกล้ามเนื้อหัวใจมีค่าความหนาแน่นเฉพาะที่ใช้ในงานวิจัยกันปกติทั่วไปเท่ากับ 1.05 กรัมต่อมิลลิลิตร [37]

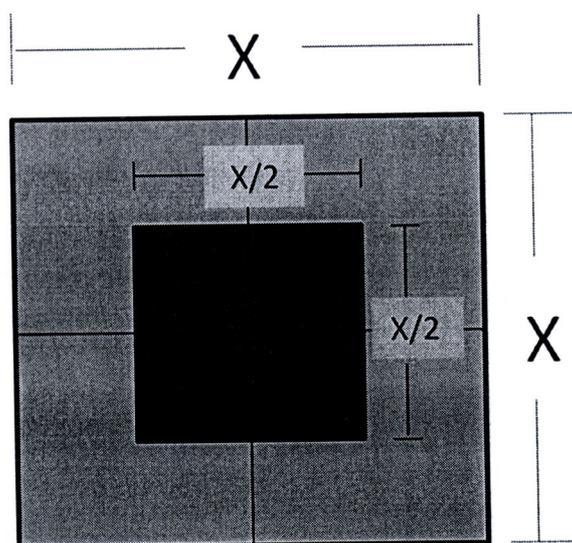
2.5 การประมวลผลภาพทางการแพทย์

การประมวลผลภาพทางการแพทย์ เป็นการนำเทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ ของการประมวลผลภาพ มาใช้กับภาพทางการแพทย์ โดยการเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ กับภาพทางการแพทย์นี้ จะขึ้นอยู่กับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ภาพทางการแพทย์นั้น ๆ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ ที่ช่วยให้แพทย์สามารถวิเคราะห์ภาพเหล่านั้นได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น โดยเทคนิคของการประมวลผลภาพมีมากมายหลายวิธีการ ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว ในการวิเคราะห์ภาพทางการแพทย์มักจะใช้หลาย ๆ วิธีการร่วมกัน เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ภาพทางการแพทย์นั้นๆ เทคนิคของการประมวลผลภาพที่สำคัญ ๆ มีดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.5.1 การเลือกพื้นที่เป้าหมาย

ภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายส่วนได้แก่ หัวใจห้องซ้าย ห้องขวา กล้ามเนื้อหัวใจ ปอด เนื้อเยื่อส่วนต่าง และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ตามลักษณะการถ่ายภาพที่ต่างกัน ทำให้ข้อมูลภาพที่เราใช้ในการประมวลผลมีข้อมูลส่วนที่เราไม่ต้องการ ข้อมูลส่วนเกินเหล่านี้มีผลต่อ

การวิเคราะห์หาตำแหน่งเป้าหมายอย่างมาก เพื่อลดปัญหาการประมวลผลในส่วนที่ไม่ต้องการ จึงทำการเลือกเฉพาะบริเวณที่มีพื้นที่เป้าหมายอยู่เท่านั้น หัวใจมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลาตามอัตราการหายใจ แต่เนื่องจากการบีบและคลายตัวของหัวใจมีลักษณะเป็นคาบ คือ กล้ามเนื้อหัวใจคลายตัวเพื่อให้เลือดไหลเข้าสู่ห้องหัวใจจนเต็มและบีบตัวเพื่อผลักให้เลือดออกจากห้องหัวใจ และเป็นในลักษณะเช่นนี้ตลอดเวลา ซึ่งภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ ขณะหัวใจบีบและคลายตัวจะอยู่ในบริเวณครึ่งหนึ่งของภาพต้นฉบับ โดยเริ่มวัดจากจุดศูนย์กลางของภาพไปจนถึงขอบของภาพทุกด้าน

รูปที่ 2.39 ขอบเขตการเลือกพื้นที่เป้าหมาย (Region of Interest: ROI)

2.5.2 การแปลงภาพให้เป็นภาพไบนารี

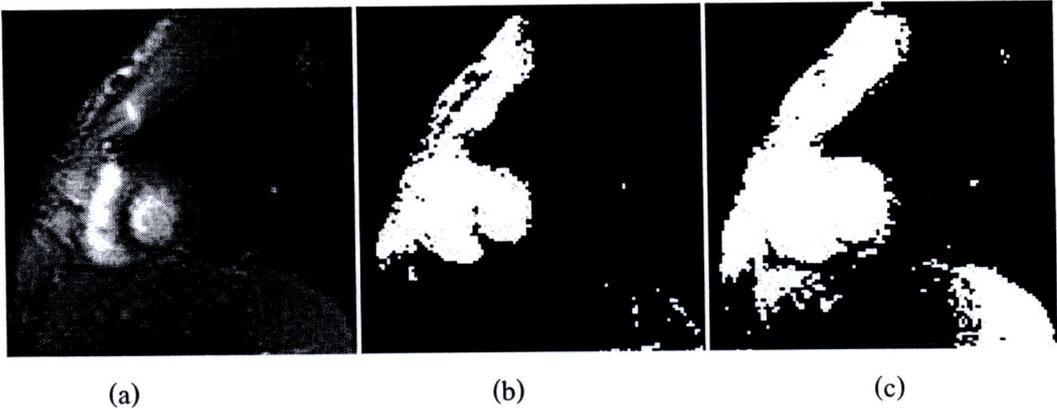
ภาพไบนารีเป็นภาพดิจิทัลที่แต่ละจุดภาพมีได้เพียงแค่ 2 ค่าเท่านั้น หรือเรียกว่า ภาพสองระดับ (Bi-level), ภาพขาวดำ (Black-and-White) หรือภาพโมโนโครม (Monochrome) การแปลงภาพเป็นภาพไบนารี เป็นการแยกส่วนใดส่วนหนึ่งของภาพที่เราสนใจออกมาจากภาพ โดยส่วนใหญ่ขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนเบื้องต้นในการประมวลผลภาพทางการแพทย์ เนื่องจากภาพที่ได้มักจะมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่ไม่ต้องการคิดมาด้วย วิธีการแยกส่วนภาพ จะใช้เงื่อนไขในการพิจารณาโดยดูว่า จุดภาพที่กำลังพิจารณาอยู่นั้น จัดเป็นของวัตถุ (Objects) ใดในภาพ หรือจัดเป็นฉากหลัง (back ground) การแปลงภาพระดับสีเทา (Grayscale) ที่มีระดับสีระหว่าง 0-255 เป็นภาพไบนารี ที่มีระดับสีระหว่าง 0-1 สามารถทำได้โดยการกำหนดค่าเทรชโฮลด์ [6, 38]

เทรชโฮลด์ เป็นค่าที่เป็นจำนวนเต็มมีค่าระหว่าง 0 ถึง 255 ใช้หลักการแปลงเป็นภาพไบนารี คือ ถ้าค่าความเข้มแสงที่จุดภาพตำแหน่งใดมีค่าต่ำกว่าหรือเท่ากับค่าเทรชโฮลด์ ให้ค่าจุดภาพใน

ตำแหน่งนั้นมีค่าเป็น 0 เปลี่ยนเป็นดำมืด และถ้าจุดภาพใดมีค่าสูงกว่าค่าเทรชโฮลด์ ให้จุดภาพนั้นมีค่าเป็น 1 หรือเปลี่ยนเป็นด้านสว่าง อธิบายตามสมการได้ดังนี้

$$G[i,j] = \begin{cases} 1 & \text{if } F[i,j] \geq T \\ 0 & \text{Otherwise} \end{cases} \quad (2.4)$$

เมื่อ	$F[i,j]$	คือ	เมตริกซ์ของภาพต้นแบบระดับสีเทา (Grayscale)
	$G[i,j]$	คือ	ภาพไบนารีที่ได้จากการตัดเทรชโฮลด์
	T	คือ	ค่าเทรชโฮลด์ (Threshold)

รูปที่ 2.40 การแปลงภาพระดับสีเทา (a) เป็นภาพไบนารี (b) โดยการใช้ค่าเทรชโฮลด์เท่ากับ 128 และ (c) ใช้ค่าเทรชโฮลด์อัตโนมัติจาก Otsu's thresholding [38]

2.5.3 การแปลงภาพโดยใช้วิธีดับเบิลเทรชโฮลด์ (Double threshold)

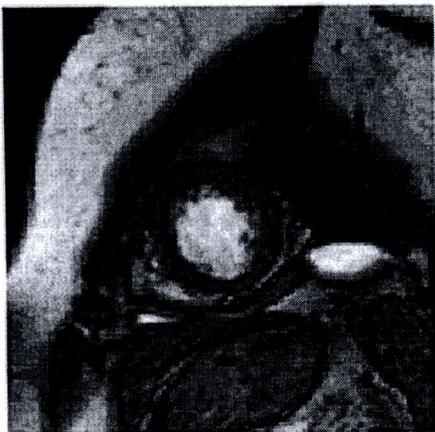
คือการกำหนดค่าเทรชโฮลด์สองระดับ [1] เนื่องจากภาพถ่ายเรโซแนนซ์แม่เหล็กเป็นภาพระดับสีเทาที่มีความเข้มแต่ละจุดภาพหลายระดับและส่วนที่เป็นของเหลว ได้แก่ บริเวณภายในของห้องหัวใจทั้งห้องซ้ายและขวา มีค่าความเข้มแสงสูงมาก การแปลงให้เป็นภาพไบนารีแบบปกติ สามารถแยกข้อมูลส่วนที่มีค่าความเข้มแสงแตกต่างกันมากออกได้เป็นสองบริเวณ แต่บริเวณพื้นที่เป้าหมายคือบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจ ซึ่งอยู่ระหว่างหัวใจห้องซ้ายและขวานั้นมีค่าความเข้มแสงที่ใกล้เคียงกับพื้นหลัง และค่าในแต่ละจุดภาพมีความแปรปรวนมาก เมื่อทำการแปลงภาพข้อมูลส่วนนี้จึงถูกกลืนไปกับพื้นหลัง การแปลงภาพไบนารีแบบปกติ จึงไม่สามารถใช้หาพื้นที่เป้าหมายได้ จากงานวิจัยการหาขอบด้านนอกของกล้ามเนื้อหัวใจ [1] โดยใช้วิธีดับเบิลเทรชโฮลด์

$$F_2[i,j] = F[i,j] * G_{\text{MASK}} \quad (2.5)$$

$$G_2[i,j] = \begin{cases} 1 & \text{if } F_2[i,j] \geq T_2 \\ 0 & \text{Otherwise} \end{cases} \quad (2.6)$$

เมื่อ	$F_2[i,j]$	คือ	เมตริกซ์ของภาพต้นแบบที่เอาบริเวณจุดภาพที่มีความเข้มแสงสูงออกแล้ว
	G_{MASK}	คือ	ภาพส่วนกลับหรือหน้ากากของภาพ $G[i,j]$
	$G_2[i,j]$	คือ	ภาพไบนารี
	T_2	คือ	ค่าเทรชโฮลด์ (Threshold)

กำจัดบริเวณจุดภาพที่มีความเข้มแสงสูงออกจากพื้นที่โดยการสร้างภาพส่วนกลับ G_{MASK} ของภาพไบนารี $G[i,j]$ หรือกล่าวอีกนัย คือ สร้างภาพหน้ากากของภาพไบนารีนั่นเอง และนำภาพต้นฉบับมาลบกับภาพส่วนกลับจะได้ภาพต้นฉบับที่บริเวณจุดภาพที่มีความเข้มแสงสูงมีค่าเท่ากับ 0 คือ เมตริกซ์ของภาพ $F_2[i,j]$ เมื่อทำการแปลงภาพไบนารีอีกครั้งจะได้ภาพ $G_2[i,j]$ ที่บริเวณพื้นที่เป้าหมายมีความชัดเจนขึ้น ดังรูปที่ 2.41

รูปที่ 2.41 ผลจากการแปลงภาพไบนารีด้วยวิธีกำหนดค่าเทรชโฮลด์สองระดับ [1]

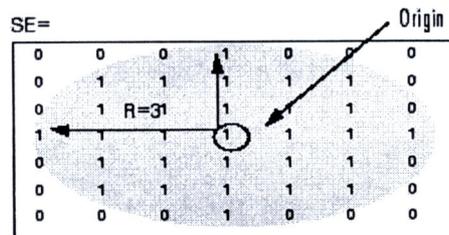
2.5.4 การกระทำกับโครงสร้างพื้นฐาน (Morphological Operation)

คือการกระทำทางคณิตศาสตร์แบบไม่เป็นเชิงเส้น ระหว่างภาพดั้งเดิมที่เป็นภาพระดับสีเทา กับตัวประกอบโครงสร้าง (Structure Element) [42] โดยที่ขนาดของภาพเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง จุดประสงค์เพื่อกำจัดจุดภาพที่เราไม่ต้องการหรือเพื่อแยกส่วนที่ไม่ต้องการออกจากพื้นที่เป้าหมาย สมการโครงสร้างพื้นฐาน [42] อธิบายได้ดังนี้

$$B_n = F * d_n \quad (2.7)$$

เมื่อ	F	คือ	เมตริกซ์ของภาพดั้งเดิม
	d_n	คือ	ตัวประกอบโครงสร้าง
	B_n	คือ	ภาพที่ถูกเปลี่ยนแปลงโครงสร้างโดย d_n
	*	คือ	ตัวกระทำระหว่างภาพดั้งเดิมกับตัวประกอบโครงสร้าง

จากสมการที่ 2.7 B_n จะเปลี่ยนแปลงไปตามตัวประกอบโครงสร้าง d_n โดยที่ตัวประกอบโครงสร้างคือเมตริกซ์ที่มีขนาดเล็กกว่าภาพที่นำเข้าสู่สร้างขึ้นเป็นรูปแบบต่าง ๆ ได้ เช่น งาน สีเหลี่ยมขนมเปียกปูน รูปแบนแปดด้าน เส้น หรือ สีเหลี่ยม เป็นต้น ตัวอย่างตัวประกอบโครงสร้างแบบงานดังรูปที่ 2.42

รูปที่ 2.42 ตัวประกอบโครงสร้างรูปงานขนาด 3 หน่วย

(ที่มา: <http://www.mathworks.com>)

ตัวกระทำระหว่างภาพกับตัวประกอบโครงสร้าง (*) มีตัวกระทำสองลักษณะใหญ่ๆคือ

1. การขยาย (Dilation)

เป็นการขยายขอบเขตโดยรอบของวัตถุในภาพ เพื่อจุดประสงค์ เช่น ปิดรูเล็ก ๆ ในวัตถุ หรือเพื่อช่วยให้วัตถุ สองวัตถุที่ไม่มีสมาชิกร่วมกันแต่อยู่ใกล้กันสามารถเชื่อมต่อกันได้ เป็นต้น การขยายขนาดทำได้โดยการวางตัวประกอบโครงสร้างทับไปกับภาพแล้วเลื่อนตัวประกอบโครงสร้างไปที่ละหนึ่งจุดภาพ ทำการ Union (or) โดยกำหนดเงื่อนไข [40] ดังนี้

- 1.1 ถ้าจุดศูนย์กลางของตัวประกอบโครงสร้างตรงกับค่า '0' ในภาพ ไม่ต้องดำเนินการใด ๆ และให้เลื่อนตัวประกอบโครงสร้างไปยังจุดภาพถัดไป
- 1.2 ถ้าจุดศูนย์กลางของตัวประกอบโครงสร้างตรงกับค่า '1' ในภาพ ให้ดำเนินการด้วยตัวดำเนินการทางตรรกะ Union (or) ระหว่างภาพกับสมาชิกโครงสร้าง

ตัวอย่างการใช้ตัวประกอบโครงสร้างแบบเส้นในการขยายโครงสร้างของภาพดังรูปที่ 2.43

รูปที่ 2.43 การขยายวัตถุภายในภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ
โดยใช้ตัวประกอบโครงสร้างแบบเส้น

2. การกร่อน หรือ เซาะ (Erosion)

เป็นการย่อเนื้อที่ของวัตถุในภาพให้เล็กลง ทำเช่นเดียวกับการขยายภาพ แต่ดำเนินการต่างกัน โดยมีหลักการว่าสำหรับทุกตำแหน่งที่เลื่อนตัวประกอบโครงสร้างไปบนภาพจะมีการเปรียบเทียบกับข้อมูลภาพ โดยกำหนดเงื่อนไข[40] ดังนี้

- 2.1 ถ้าจุดศูนย์กลางของตัวประกอบโครงสร้างตรงกับค่า '0' ในภาพ ไม่ต้องดำเนินการใด ๆ และให้เลื่อนตัวประกอบโครงสร้างไปยังจุดภาพถัดไป
  - 2.2 ถ้าจุดศูนย์กลางของตัวประกอบโครงสร้างตรงกับค่า '1' ในภาพ ให้พิจารณาว่า
    - a. ถ้าค่าในตัวประกอบโครงสร้างเหมือนกับค่าในภาพทุกตำแหน่ง จะทำการกำหนดค่าข้อมูลภาพในตำแหน่งที่ตรงกับจุดศูนย์กลางของตัวประกอบโครงสร้างให้มีค่าเท่ากับ '1'
    - b. ถ้ามีค่าในข้อมูลภาพที่ตำแหน่งใดไม่ตรงกับค่าในตัวประกอบโครงสร้างจะทำการกำหนดค่าข้อมูลภาพในตำแหน่งที่ตรงกับจุดศูนย์กลางของตัวประกอบโครงสร้างให้มีค่าเท่ากับ '0'
- ดังนั้นวัตถุในภาพต้นฉบับจะมีโครงสร้างข้อมูลในภาพลดลงตามลักษณะของตัวประกอบโครงสร้าง ดังรูปที่ 2.44 ตัวอย่างการใช้ตัวประกอบโครงสร้างแบบเส้นในการกร่อนโครงสร้างของภาพ

รูปที่ 2.44 การกร่อนวัตถุบนภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจโดยใช้ตัวประกอบโครงสร้างแบบเส้น

จากตัวกระทำการสองลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่การขยาย (Dilation) และการกร่อน (Erosion) สามารถนำตัวกระทำการสองแบบนี้มาใช้ร่วมกันบนภาพไบนารี ทำให้เกิดการกระทำการอีกสองลักษณะ คือ การปิด (Closing operation) และการเปิด (Opening operation)

3. การปิด (Closing operation)

เป็นกระบวนการที่ใช้ปิดบริเวณที่เกือบจะเชื่อมต่อกัน ให้เชื่อมต่อถึงกัน อาจใช้สำหรับกำจัดสิ่งรบกวนหรือบริเวณที่ไม่ต้องการที่มีขนาดเล็กกว่าตัวประกอบโครงสร้าง โดยรวมวิธีการของการขยายภาพและการกร่อนภาพไว้ด้วยกัน[42] คือ ทำการขยายวัตถุก่อนที่จะทำการกร่อนวัตถุ เพื่อที่จะปิดส่วนที่เกือบจะเชื่อมกันก่อนแล้วจึงลดความพองของภาพให้เท่าเดิมดังแสดงในรูป 2.45

รูปที่ 2.45 ภาพตัวอย่างการปิดวัตถุ

(ที่มา: <http://jainpoojith.blogspot.com/>)

รูปที่ 2.46 การปิดวัตถุบนภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจโดยใช้ตัวประกอบโครงสร้างแบบงาน

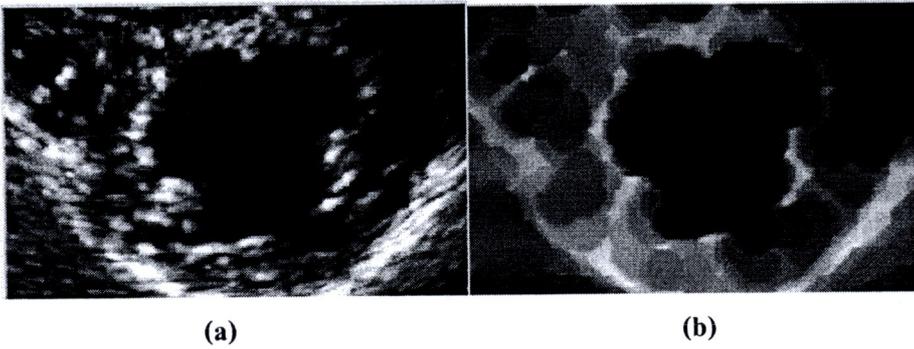
4. การเปิด (Opening operation)

เป็นกระบวนการที่ตรงกันข้ามกับการปิด ใช้สำหรับลบบางส่วนของจุดภาพบริเวณขอบ หรือใช้เพื่อลบมุม ลบส่วนที่ยื่นออกมาจากข้อมูลภาพ อาจใช้ลบบริเวณที่ไม่ต้องการที่มีขนาดเล็กกว่าตัวประกอบโครงสร้าง โดยรวมวิธีการของการกร่อนภาพและตามด้วยการขยายภาพ [42] การปิดเหมือนกับการกร่อนภาพ แต่ขนาดในการลบจุดภาพจะน้อยกว่า แสดงในรูป 2.47

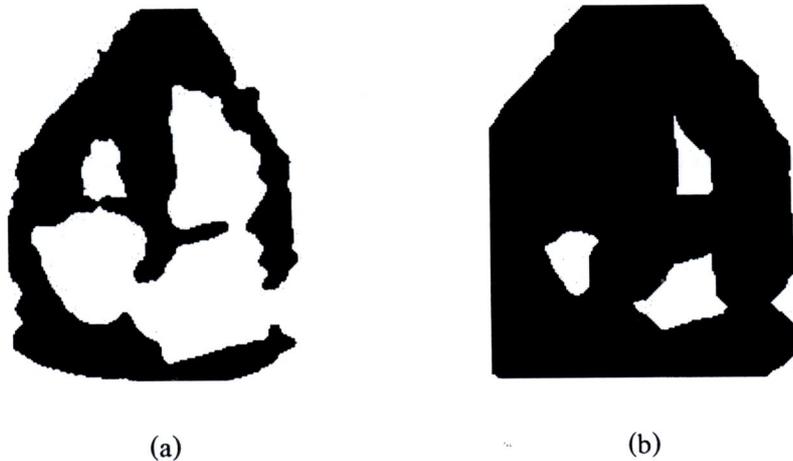
รูปที่ 2.47 การเปิดวัตถุบนภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจโดยใช้ตัวประกอบโครงสร้างแบบงาน

M. do C. dos Reis [43] เสนอการใช้ การกระทำโครงสร้างแบบปิดบนภาพระดับสีเทา ในการหาขอบของหัวใจห้องซ้ายจากภาพถ่ายคลื่นเสียงความถี่สูงในระนาบตัดขวาง

รูปที่ 2.48 ผลจากการปิดภาพระดับสีเทาบนภาพถ่ายคลื่นเสียงความถี่สูง [43]

Cheng, J. [44] เสนองานวิจัยเพื่อหาพื้นที่เป้าหมายและจุดศูนย์กลางของหัวใจห้องล่างซ้ายบนภาพคลื่นสะท้อนความถี่สูงโดยใช้การแยกบริเวณที่ลุ่ม (Watershed) ขั้นตอนของ Cheng, J. ใช้การกร่อนภาพหลังจากการแปลงภาพไบนารีแล้ว ดังรูปที่ 2.49

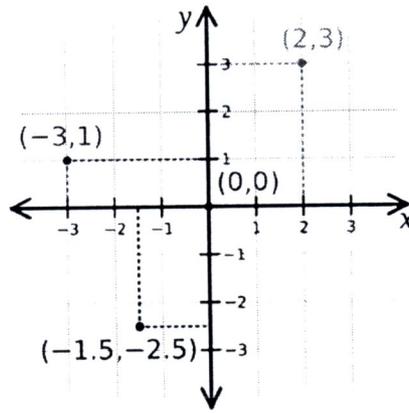

รูปที่ 2.49 ผลจากการกร่อนภาพไบนารี [44]

2.5.5 การจัดเรียงภาพระหว่างพิกัดคาร์ทีเซียนและพิกัดเชิงขั้ว (Rearrange Image)

- ระบบพิกัดคาร์ทีเซียน (Cartesian coordinate system)

เป็นระบบที่ใช้กำหนดตำแหน่งของจุดแต่ละจุดบนระนาบโดยอ้างถึงตัวเลข 2 จำนวน ซึ่งแต่ละจำนวนเรียกว่า พิกัดเอ็กซ์ (X) และ พิกัดวาย (Y) ของจุดนั้น และเพื่อที่จะกำหนดพิกัดของจุด จะต้องมีเส้นแกนสองเส้นตัดกันเป็นมุมฉากที่จุดกำเนิด ได้แก่ แกนเอ็กซ์ และ แกนวาย ซึ่งเส้นแกนดังกล่าวจะมีหน่วยบ่งบอกความยาวเป็นระยะ

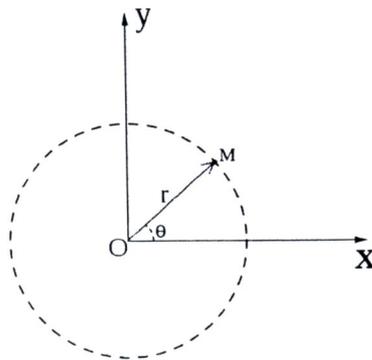
รูปที่ 2.50 ระบบพิกัดคาร์ทีเซียน

(ที่มา: <http://th.wikipedia.org/>)

- ระบบพิกัดเชิงขั้ว (polar coordinate system)

ในวิทยานิพนธ์นี้ เป็นการแปลงพิกัดเชิงขั้วในลักษณะสองมิติ ซึ่งสามารถอธิบายให้เข้าใจได้ง่าย โดยใช้พิกัดวงกลม มีจุดตรงหรือขั้ว คือจุดกำเนิด o รังสีที่ลากจากขั้วเข้ากับทิศทางตรงคือแกนเชิงขั้ว ระยะทางจากขั้วถึงจุด M ใดใดเรียกว่าพิกัดรัศมีหรือรัศมี เขียนแทนได้ด้วยคู่อันดับ (r, θ) โดยที่

- พิกัด r คือระยะทางจากจุดกำเนิดไปยังจุด M ซึ่งจะได้ $r \geq 0$
- พิกัด θ คือขนาดของมุมที่อยู่ระหว่างแกนเชิงขั้ว กับส่วนของเส้นตรงที่เชื่อมต่อกับจุดกำเนิดกับจุด M หรือรัศมี โดยปกติจะวัดทวนเข็มนาฬิกา ซึ่งจะได้ $0^\circ \leq \theta < 360^\circ$

รูปที่ 2.51 ระบบพิกัดเชิงขั้วสองมิติ หรือวงกลม

(ที่มา: <http://th.wikipedia.org/>)

ในการแปลงพิกัดระหว่างพิกัดคาร์ทีเซียนและเชิงขั้วสามารถกระทำได้ตามสมการ

$$r = \sqrt{(x^2 + y^2)} \quad (2.8)$$

$$\theta = \tan^{-1} \frac{y}{x} \quad (2.9)$$

และ

$$x = r \cos \theta \quad (2.10)$$

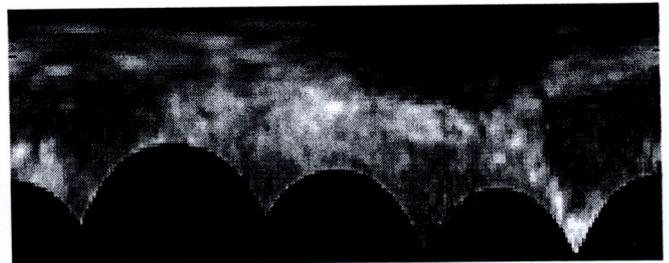
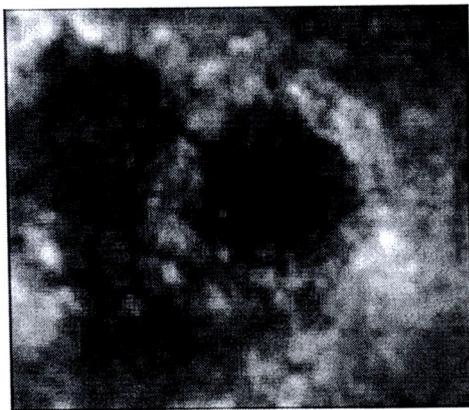
$$y = r \sin \theta \quad (2.11)$$

เมื่อ

r คือ รัศมี

 θ คือ ขนาดของมุม

จากงานวิจัย R. Juang [45] ได้เสนอการแบ่งส่วนโครงหัวใจห้องล่างซ้ายจากภาพอัลตราซาวด์โดยใช้สมมาตรรัศมีทำการแปลงภาพให้อยู่ในพิกัดเชิงขั้ว ช่วยให้ง่ายต่อการนำไปประมวลผลในส่วนของวิธีอื่นๆต่อไป

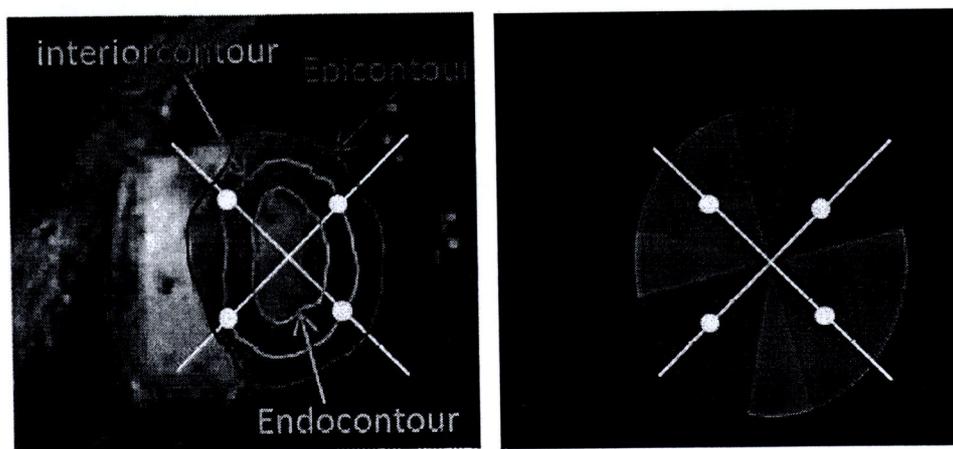

รูปที่ 2.52 การแปลงภาพอัลตราซาวด์หัวใจจากพิกัดคาร์ทีเซียนเป็นพิกัดเชิงขั้ว [45]

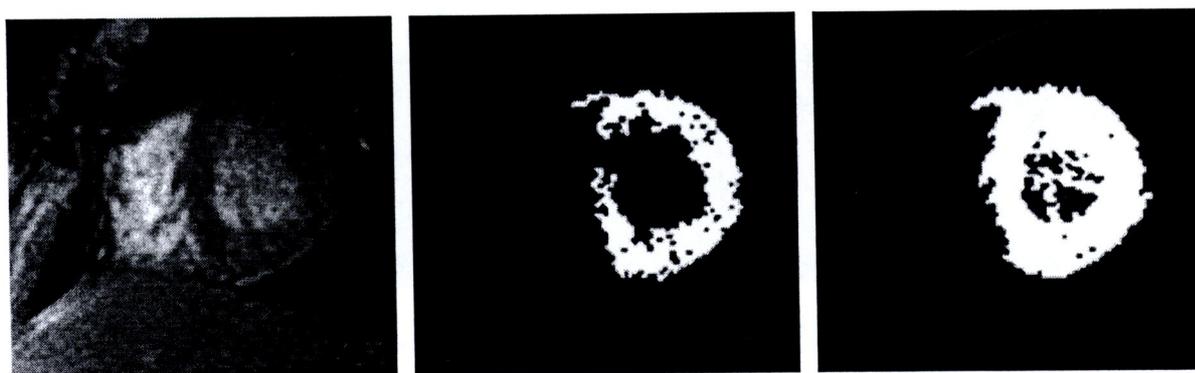
2.5.6 การขยายจุดภาพ (Region growing)

วิธีนี้คือการนำจุดภาพข้างเคียงมาพิจารณาเพื่อทำการจัดกลุ่มจุดภาพที่มีค่าความเข้มของจุดภาพใกล้เคียงกันหรือเท่ากันเข้าไว้ด้วยกัน โดยการกำหนดค่าพารามิเตอร์เพื่อเปรียบเทียบ แล้วระบุว่าเป็นส่วนเดียวกันหรือไม่ จากจุดภาพเริ่มต้นจะขยายจุดภาพไปยังจุดภาพข้างเคียงโดยทำการเปรียบเทียบว่าจุดภาพข้างเคียงนั้นเป็นพื้นที่ส่วนเดียวกันหรือไม่โดยเทียบกับพารามิเตอร์ที่กำหนดขึ้น เมื่อจุดภาพใดเปรียบเทียบกับค่าพารามิเตอร์ แล้วเกินจากค่าที่กำหนดไว้ จุดภาพนั้นจะถูกตัดสินว่าเป็นคนละพื้นที่กัน [46] วิธีขยายจุดภาพช่วยในการประเมินพื้นที่ที่เป็นส่วนเดียวกันบนภาพระดับสีเทา ข้อที่ควรตระหนักถึงสำหรับการใช้วิธีนี้คือการกำหนดจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดและการกำหนดค่าพารามิเตอร์

เนื่องจากภาพถ่ายบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจห้องล่างซ้ายที่มีลักษณะ โครงสร้างเหมือนวงแหวนมีความแปรปรวนของค่าในแต่ละจุดภาพค่อนข้างมาก พื้นที่ที่ได้จากการขยายจุดภาพมีความไม่ต่อเนื่อง จากงานวิจัยของ Mustafa A. Alattar [5] ได้เสนอการกำหนดจุดเริ่มต้นสำหรับขยายจุดภาพเพื่อหาพื้นที่กล้ามเนื้อหัวใจจากภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กโดยวิธี Multi-Seeded Region Growing (MSRG) โดยกำหนดจุดเริ่มต้นบริเวณวงภายในพื้นที่ (Interior contour) จากภาพ 2.53 บริเวณจุดสีขาวสี่จุด คือจุดเริ่มต้นสำหรับการขยายจุดภาพ บนภาพระดับสีเทา โดยเปรียบเทียบกับค่าพารามิเตอร์ที่กำหนดขึ้น

รูปที่ 2.53 การกำหนดจุดเริ่มต้นสำหรับการขยายจุดภาพ โดยวิธี Multi-Seeded Region Growing [5]

(a)

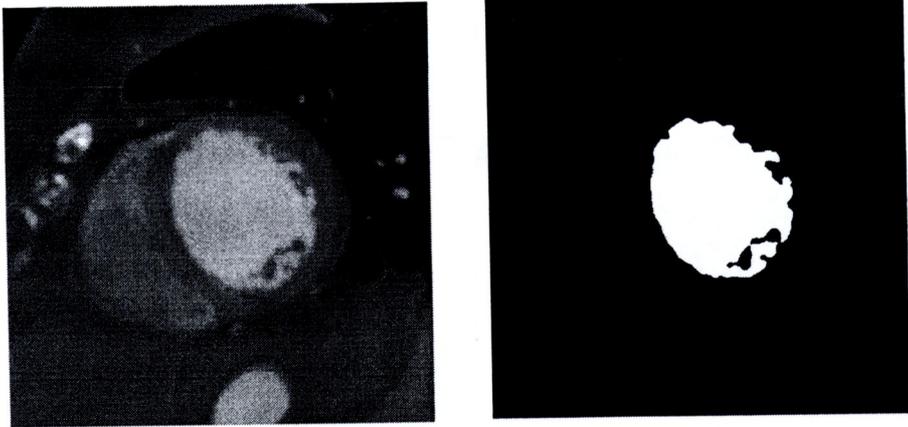
(b)

(c)

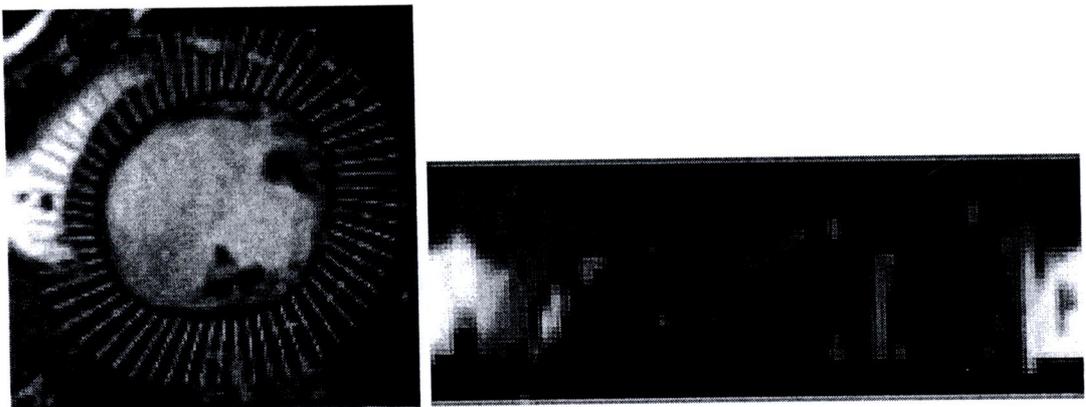
รูปที่ 2.54 ผลการทดลองจากวิธี Multi-Seeded Region Growing ในกรณีที่มีความเข้มแสงในแต่ละจุดภาพมีความแปรปรวน

ผลจากวิธี MSRG ให้ผลที่ดีสำหรับการขยายจุดภาพบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจ แต่เนื่องจากการขยายจุดภาพบนภาพสีเทา จะให้ผลที่ไม่ดีเมื่อความเข้มแสงมีความแปรปรวนดังภาพที่ 2.54 การใช้วิธี

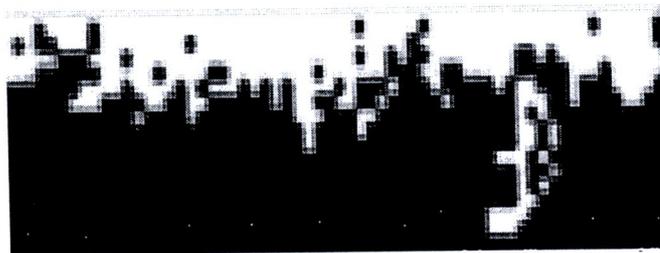
นี้ความสำคัญจึงอยู่ที่การกำหนดค่า สำหรับเปรียบเทียบนั่นเอง งานวิจัยของ Tsai I-C [13] ได้ใช้การขยายจุดภาพเพื่อหาพื้นที่โพรงของหัวใจห้องล่างซ้ายจากภาพซีที ดังรูปที่ 2.55 นอกจากนี้ Ying Li Lu [47] ได้เสนอการขยายจุดภาพ เพื่อหาบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจจากภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กบนพิกัดเชิงขั้ว เพื่อให้ได้พื้นที่ที่มีความต่อเนื่อง และการกำหนดจุดเริ่มต้นสำหรับขยายพื้นที่ที่สามารถทำได้ง่ายกว่าโดยเริ่มต้นจากขอบบนสุดของภาพ

รูปที่ 2.55 การหาโพรงหัวใจห้องล่างซ้ายจากภาพซีทีโดยใช้การขยายจุดภาพ [13]

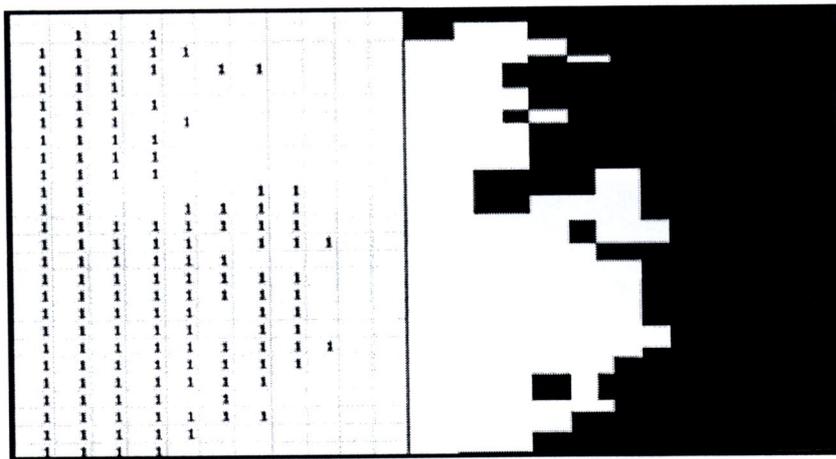

รูปที่ 2.56 การแปลงภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ จากพิกัดคาร์ทีเซียนเป็นพิกัดเชิงขั้ว [47]

รูปที่ 2.57 ผลจากการขยายจุดภาพ [47]

ในงานวิจัยฉบับนี้ นำเสนอวิธีการขยายจุดภาพเพื่อแยกบริเวณกล้ำเนื้อหัวใจที่ต้องการ โดยทำการขยายจุดภาพบนภาพไบนารีที่อยู่พิกัดเชิงขั้ว ซึ่งมีแค่เพียงสองระดับความสว่างคือ มีด ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0 และสว่าง ที่มีค่าเท่ากับ 1 เท่านั้น ดังรูปที่ 2.58 พื้นที่เป้าหมายมีค่าในจุดภาพเท่ากับ 1 หรือแสดงเป็นสีขาว การขยายจุดภาพจึงทำการพิจารณาเปรียบเทียบแค่เพียงว่าจุดภาพข้างเคียงว่ามีค่าเท่ากับจุดภาพขณะปัจจุบันหรือไม่ การขยายพื้นที่บนภาพไบนารีจึงลดขั้นตอนการเปรียบเทียบ และตัดปัญหาการกำหนดค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสมที่สุดออกไป จะช่วยให้ความซับซ้อนของอัลกอริทึมลดน้อยลง

รูปที่ 2.58 ลักษณะการขยายจุดภาพโดยใช้วิธีขยายจุดภาพบนภาพไบนารี

ส่วนการกำหนดจุดเริ่มต้น ใช้จุดภาพของเยื่อหัวใจเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อให้ได้พื้นที่ที่มีความต่อเนื่อง และมั่นใจได้ว่าจุดเริ่มต้นเป็นจุดภาพของพื้นที่เป้าหมายจริง

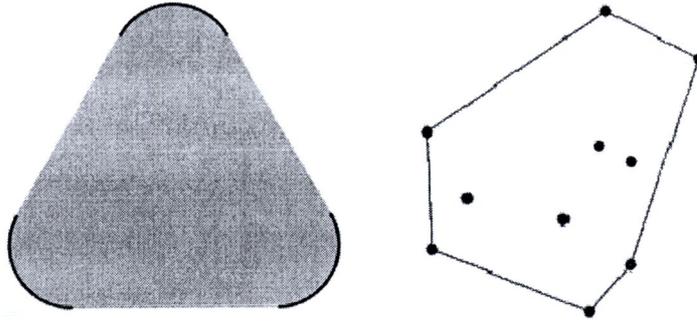
2.5.7 คอนเวกซ์ ฮัล (Convex Hull)

คือการกำหนดขอบเขตที่ครอบคลุมสมาชิกทั้งหมด สามารถอธิบายนิยามและสมการได้ว่า

นิยาม ถ้า S เป็น Convex Set , สำหรับ $P_1, P_2, \dots, P_N$ ที่อยู่ใน S และ $\lambda_j \geq 0$ หรือ $\sum_{j=1}^N \lambda_j = 1$ แล้ว $\sum_{j=1}^N \lambda_j P_j$ จะอยู่ใน S ด้วย [49, 50]

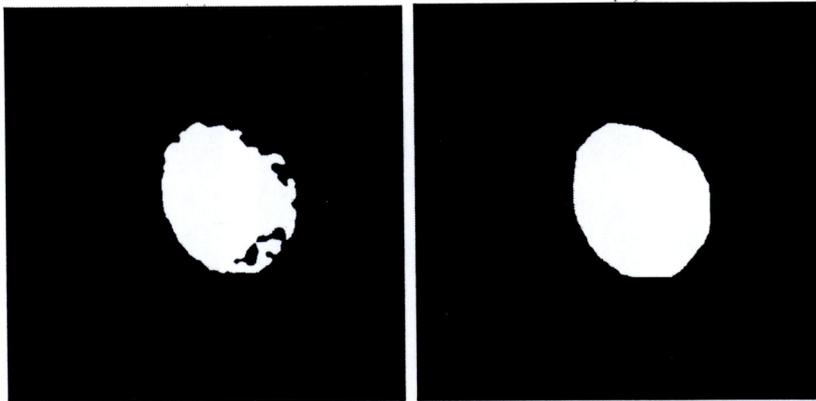
$$C = \left\{ \sum_{j=1}^N \lambda_j P_j \right\} \quad (2.12)$$

เมื่อ C คือ Convex hull

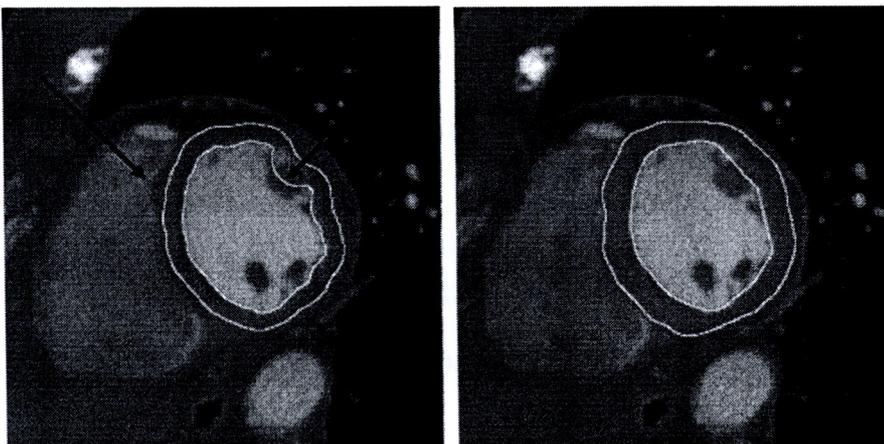

รูปที่ 2.59 บริเวณของคอนเวกซ์ เซ็ต จะถูกล้อมด้วยคอนเวกซ์ ฮัล [48,50]

งานวิจัยของ Tsai I-C [13] เสนอการใช้คอนเวกซ์ ฮัล เพื่อหาขอบเขตที่ครอบคลุมโพรงหัวใจห้องล่างซ้าย จากการหาพื้นที่ภายในโพรงบนภาพเอกซเรย์คอมพิวเตอร์หรือซีที ด้วยวิธีการขยายจุดภาพ ดังรูปที่ 2.60

รูปที่ 2.60 ผลจากการทำคอนเวกซ์ ฮัล ของพื้นที่โพรงหัวใจห้องซ้าย [13]

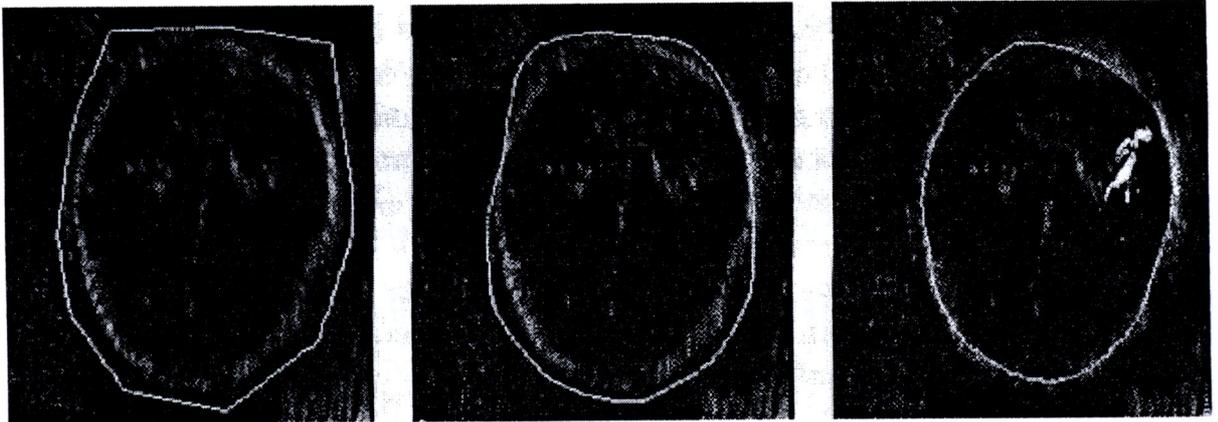

รูปที่ 2.61 เส้นขอบระหว่างผลการขยายจุดภาพเพียงอย่างเดียวกับการทำคอนเวกซ์ ฮัล [13]

จากผลการทำคอนเวกซ์ ฮัล สามารถหาพื้นที่ได้ครอบคลุมบริเวณภายในทั้งหมด จากรูปที่ 2.60 บริเวณที่เป็นลึนหัวใจหรือเนื้อเยื่อที่ผนัง ซึ่งก็อยู่ในส่วนของโพรงหัวใจ จึงถือว่ายังอยู่ในส่วนที่ต้องการให้ครอบคลุม

2.5.8 แอ็กทีฟคอนทัวร์โมเดล (Active Contour Model : Snake)

จุดประสงค์ของสเนค เพื่อหารูปร่างของวัตถุจากการประมาณขอบของวัตถุ โดยเป็นลักษณะเส้นโค้งวงปิดที่สามารถเคลื่อนที่ให้เข้าใกล้หรือผลัดออกให้ใกล้เคียงกับวัตถุจริงมากที่สุด ภายใต้ค่าพลังงานจากภายในและภายนอกที่กระทำกับเส้นโค้ง หลักการของสเนค คือ วางเส้นโค้งวงปิดหรือเรียกว่าสเนค ให้ใกล้กับรูปร่างวัตถุที่สนใจ ในระหว่างกระบวนการวนซ้ำ สเนค จะมีแรงดึงดูดกับรูปร่างของวัตถุ โดยมีค่าพลังงานที่คอยควบคุมรูปร่างและตำแหน่งของสเนค [52] ลักษณะการทำงานของสเนค [51] แสดงดังรูปที่ 2.62

รูปที่ 2.62 แสดงหลักการทำงานของสเนค [51]

$$c(s) = (x(s), y(s)) \quad (2.13)$$

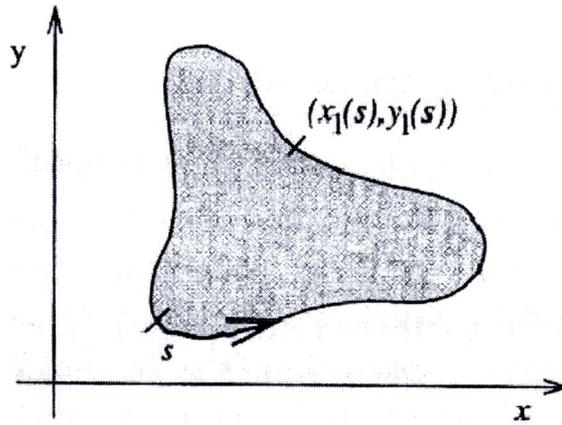
เมื่อ

$c(s)$ คือ รูปร่างของสเนค

โดยที่

$x(s)$ และ $y(s)$ คือ พิกัดของสเนค

s คือ สมาชิกของเซต $[0,1]$

รูปที่ 2.63 พารามิเตอร์อธิบายรูปร่างสเนค [51]

สเนค มีพลังงานที่คอยควบคุมการเปลี่ยนรูปร่าง การถูกผลักออก หรือการดึงเข้าหารูปร่างของวัตถุ ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามสมการ

$$E = \int (\alpha(s)E_{\text{count}} + \beta(s)E_{\text{curv}} + \gamma(s)E_{\text{image}}) ds \quad (2.14)$$

โดยที่ $\alpha(s)$, $\beta(s)$ และ $\gamma(s)$ คือ ค่าพารามิเตอร์ที่ควบคุมการยืดหยุ่น ความโค้งงอ และจะมีค่าแตกต่างกันตามรูปร่างของสเนค $c(s)$ พลังงานที่ควบคุมสเนค แบ่งได้เป็นสองส่วนใหญ่

E_{external} คือ พลังงานภายนอกที่จะทำให้เกิดแรงผลักดันเส้นรูปร่างเข้าใกล้ขอบวัตถุมากที่สุด จากสมการอยู่ในเทอมของ E_{image}

E_{internal} คือ พลังงานจากภายในที่รักษารูปร่าง สเนค ประกอบด้วยพลังงานอีกสองส่วนย่อย อยู่ในพจน์ของ E_{cont} คือ แรงที่ทำให้สเนค มีความยืดหยุ่น
 E_{curv} คือ แรงที่ทำให้เส้นรูปร่าง สเนค มีความโค้งงอ

การหาค่าในแต่ละพจน์

E_{cont} หาได้จากการหาอนุพันธ์อันดับหนึ่งของ สเนค $c(s)$

$$E_{\text{cont}} = \left\| \frac{dc}{ds} \right\|^2 \quad (2.15)$$

E_{curv} หาได้จากการหาอนุพันธ์อันดับสองของ สเนค $c(s)$

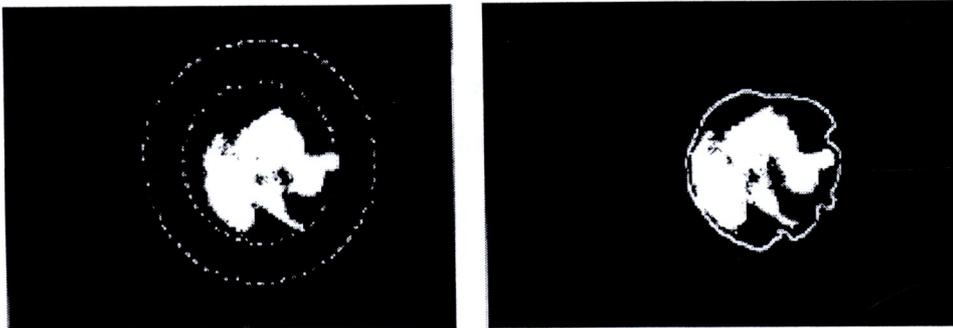
$$E_{\text{curv}} = \left\| \frac{d^2c}{ds^2} \right\|^2 \quad (2.16)$$

E_{image} หาได้จากค่าสัมบูรณ์ของเกรเดียนท์ของความเข้มแสงในแต่ละจุดสเนค และ E_{image} จะมีค่าน้อยมากเมื่อสเนคเริ่มต้นอยู่ใกล้ขอบของวัตถุมากที่สุด

$$E_{\text{image}} = -\|\nabla I\| \quad (2.17)$$

เมื่อ ∇I คือ ค่าเกรเดียนท์ของความเข้มแสงในแต่ละจุด สเนค

งานวิจัยของ Charnchai P. [52] ได้เสนอวิธี Stochastic Active Contour Scheme (STAC) ในการหาส่วนของกล้ามเนื้อหัวใจ โดยใช้ STAC หลังจากหาคำแหน่งวงกลมที่ครอบคลุมพื้นที่ของช่องหัวใจห้องล่างซ้ายได้แล้ว จุดเริ่มต้นสำหรับการทำ STAC ถ้าอัลกอริทึมในการหาจุดเริ่มต้นมีประสิทธิภาพสามารถหาขอบเขตของจุดเริ่มต้นได้ใกล้เคียงพื้นที่จริง ผลจากการทำ STAC จะได้ค่าที่มีความแม่นยำมากขึ้น การทำงานของ STAC ดังรูปที่ 2.64

รูปที่ 2.64 ภาพแสดงขั้นตอนการหาเยื่อหัวใจด้วยวิธี

Stochastic Active Contour Scheme (STAC) [52]

อัลกอริทึมของสเนค มีผลแปรเปลี่ยนตามค่าพารามิเตอร์ในหลายพจน์ และขอบเขตเริ่มต้นซึ่งการกำหนดขอบเขตเริ่มต้นที่ไม่เหมาะสมจะทำให้การประมวลผลใช้เวลาเพิ่มขึ้น รวมทั้งในการประมวลผลข้อมูลจำนวนมากๆยังทำให้ต้องใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้นอีก [53] ในงานวิจัยนี้ต้องการคุณสมบัติในการหารูปร่างวัตถุที่ดิซของสเนค แต่ในส่วนของกำหนดขอบเขตเริ่มต้น เพื่อให้อัลกอริทึมใช้เวลาประมวลผลน้อยที่สุด จึงเสนอการใช้สเนค หลังจากหาขอบของข้อมูลได้แล้วและให้ขอบของข้อมูลไบนารีที่ได้นั้นเป็นขอบเขตเริ่มต้น เนื่องจากการหาขอบของกล้ามเนื้อหัวใจในงานวิจัยที่นำเสนอนี้ได้กระทำบนภาพไบนารี ซึ่งขอบของข้อมูลที่ได้ อาจมีความไม่สม่ำเสมอ บางส่วนอาจเกินจากข้อมูลจริงและบางส่วนอาจขาดหาย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การระบุบริเวณที่เป็นกล้ามเนื้อหัวใจที่มีความแม่นยำที่สุดคือการระบุตำแหน่งโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านเกี่ยวกับภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กหัวใจ หรือแพทย์ผู้วินิจฉัย โดยอาศัยการตรวจสอบทางกายภาพและความชำนาญของแต่ละบุคคล วิธีการนี้ให้ผลที่ถูกต้องเกือบทั้งหมดเพราะแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเป็นผู้วินิจฉัย สามารถระบุขอบเขตพื้นที่ได้โดยทันทีว่าบริเวณนั้นถูกหรือผิด [54] แต่เนื่องจากในการวิเคราะห์หาพื้นที่ของกล้ามเนื้อหัวใจเพื่อระบุอาการของโรคโดยนั้น จำเป็นต้องวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก ทำให้ใช้เวลาในการดำเนินการตรวจสอบค่อนข้างมาก และไม่สามารถระบุเวลาการทำงานที่แน่นอนได้ เพราะขึ้นอยู่กับความชำนาญของแต่ละบุคคล

P.Pongpaopattanakul [1] เสนอวิธีดับเบิลเทรซโซลด์ เพื่อกำจัดบริเวณจุดภาพที่มีความเข้มแสงสูงออกจากพื้นที่โดยการสร้างภาพส่วนกลับของภาพไบนารีและนำภาพต้นฉบับมาลบกับภาพส่วนกลับจะได้ภาพต้นฉบับที่บริเวณจุดภาพที่มีความเข้มแสงสูงมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อทำการแปลงภาพไบนารีอีกครั้งจะได้ภาพที่บริเวณพื้นที่เป้าหมายซึ่งก็คือบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจมีความชัดเจน

M. do C. dos Reis [43] เสนอวิธีการกระทำกับโครงสร้างสัณฐานแบบปิด (Morphological closing) บนภาพระดับสีเทาในการหาขอบของหัวใจห้องซ้ายจากภาพถ่ายคลื่นเสียงความถี่สูงในระนาบตัดขวาง

R. Juang [45] ได้เสนอการแบ่งส่วนโครงหัวใจห้องล่างซ้ายจากภาพอัลตราซาวด์โดยใช้สมมาตรรีสมิทำการแปลงภาพให้อยู่ในพิกัดเชิงขั้ว แล้วใช้กราฟคัท (Graph cut) เพื่อหาบริเวณของกล้ามเนื้อหัวใจ

Mustafa A. Alattar [5] ได้เสนอการกำหนดจุดเริ่มต้นสำหรับขยายจุดภาพเพื่อหาพื้นที่กล้ามเนื้อหัวใจจากภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กโดยวิธี Multi-Seeded Region Growing (MSRG) โดยกำหนดจุดเริ่มต้นบริเวณภายในวงของพื้นที่กล้ามเนื้อหัวใจ

Tsai I-C [13] ได้เสนอการใช้วิธีขยายจุดภาพ เพื่อหาพื้นที่โครงหัวใจห้องล่างซ้ายจากภาพซีที และใช้คอนเวกซ์ ฮัล เพื่อหาขอบเขตที่ครอบคลุมโครงหัวใจห้องล่างซ้ายทั้งหมด

Ying Li Lu [47] ได้เสนอวิธีขยายจุดภาพเพื่อหาบริเวณกล้ามเนื้อหัวใจจากภาพเรโซแนนซ์แม่เหล็กบนพิกัดเชิงขั้ว ทำให้ได้พื้นที่ที่มีความต่อเนื่อง และการกำหนดจุดเริ่มต้นสำหรับขยายพื้นที่ที่สามารถทำได้ง่ายกว่าโดยเริ่มต้นจากขอบบนสุดของภาพ

Charnchai P. [52] ได้เสนอวิธี Stochastic Active Contour Scheme (STAC) ในการหาส่วนของกล้ามเนื้อหัวใจ โดยใช้ STAC หลังจากหาตำแหน่งวงกลมที่ครอบคลุมพื้นที่ของช่องหัวใจห้องล่างซ้ายได้แล้ว จุดเริ่มต้นสำหรับการทำ STAC ถ้าอัลกอริทึมในการหาจุดเริ่มต้นมีประสิทธิภาพ สามารถหาขอบเขตของจุดเริ่มต้นได้ใกล้เคียงพื้นที่จริง ผลจากการทำ STAC จะได้ค่าที่มีความแม่นยำมากขึ้น